

De gemeentelijke rol in de voorbereiding op de derde levensfase

Praktijkgericht onderzoek in het kader van de opleiding
Toegepaste Gerontologie

Windesheim

SDO Support
ondersteuning in het sociaal domein

De gemeentelijke rol in de voorbereiding op de derde levensfase

Advies voor een leeftijdsvriendelijke dienst
TG-ALDIXX021

Jeske Roerink
S1130279

Opdrachtgever:
SDO - Support

Hogeschool Windhesheim
Toegepaste Gerontologie
Peek, C. van den Berg, A.

Zwolle
19 januari 2021

Kans 1

Voorwoord

In dit rapport ziet u de verslaglegging van het onderzoek over de gemeentelijke rol in de voorbereiding op de derde levensfase.

Dit adviesrapport is geschreven als afstudeeropdracht in het kader van de opleiding Toegepaste Gerontologie aan Hogeschool Windesheim te Zwolle. Dit rapport is geschreven in opdracht van adviesbureau SDO - Support.

Het doel van de opdrachtgever is om voor gemeenten als kennispartner te dienen en hen zo te kunnen adviseren over verbeteringen rondom beleid. Gedurende september 2021 tot en met januari 2022 is dit rapport door middel van een onderzoeksstage tot stand gekomen. Hierbij is de volgende onderzoeksvraag beantwoord:

Welke handvatten kan Sdo-Support gemeenten bieden om hen te helpen ouderen voor te bereiden op de derde levensfase?

De onderzoeksvraag is beantwoord door middel van een focusgroep, interviews, enquêtes en literatuuronderzoek. Er is in co-creatie samengewerkt met de doelgroep om zo tot een advies te komen wat zo goed mogelijk aansluit bij de wensen en behoeften van ouderen. Ondanks de steeds veranderende Corona-maatregelen is het gelukt om via online tools in contact te komen met alle mensen die deel hebben genomen aan het onderzoek.

Via deze weg wil ik graag mijn critical friends Herma Scholten en Jacques Becht bedanken voor alle hulp die zij mij hebben geboden gedurende het onderzoek.. Ook wil ik graag mijn stagebegeleider Lissa Assink vanuit SDO - Support en mijn stagebegeleider vanuit Windesheim, Carina Peek, bedanken voor de ondersteuning die zij mij hebben geboden en voor het meedenken in verschillende situaties. Tot slot wil ik ook graag Carlijn Metternich vanuit SDO - Support bedanken voor het meedenken gedurende het onderzoek.

Ik wens u veel leesplezier!

Jeske Roerink

Enschede, 17 januari 2022

Samenvatting NL

Het aantal mensen die aan de derde levensfase gaat beginnen neemt steeds meer toe. In 2018 waren er 2,4 miljoen mensen in de derde levensfase en dit zal oplopen tot 3,2 miljoen in 2040. De derde levensfase is de fase vanaf het moment van pensionering tot het moment van een toenemende kwetsbaarheid en behoefte aan zorg. In het huidige beleid wordt er veel gefocust op dat ouderen langer zelfstandig kunnen functioneren. Er wordt minder aandacht besteed aan het hebben van een zinvol leven en de voorbereiding hierop. Ouderen geven aan dat zij hier wel behoefte aan hebben. Daarom is in opdracht van SDO - Support onderzoek gedaan om antwoord te krijgen op de volgende adviesvraag: Welke handvatten kan SDO - Support gemeenten bieden om hen te helpen ouderen voor te bereiden op de derde levensfase?

Om antwoord te krijgen op de adviesvraag is er een focusgroep gehouden met zes ouderen uit de doelgroep. Door middel van co-creatie is er samen gekeken naar welke rol de gemeente op zich zou kunnen nemen. Om nog wat meer kennis te krijgen van de doelgroep is er een enquête afgenomen waarin werd gevraagd hoe mensen zich hebben voorbereid op deze fase. Om kennis te verwerven over het huidige beleid van gemeenten zijn er interviews gehouden met beleidsmedewerkers. Daarnaast is er ook literatuuronderzoek gedaan om het advies literair te onderbouwen.

De manier waarop mensen hun derde levensfase inrichten en zich hierop voorbereiding heeft effect op hun persoonlijke welzijn. Een goede voorbereiding kan ervoor zorgen dat de fase langer duurt en dat er in de vierde levensfase minder beperkingen voorkomen.

Jonge ouderen in de derde levensfase kunnen een bijdrage leveren aan verschillende maatschappelijke problemen. Zij kunnen zorgen voor een doorstroom op de woningmarkt, het doen van vrijwilligerswerk of het leveren van mantelzorg. Als ouderen zich goed voorbereiden is de kans groter dat zij deze bijdrage kunnen leveren. Uiteindelijk heeft het effect op alle burgers van de samenleving. Hierom is het voor gemeenten ook van belang dat ouderen zich goed voorbereiden op de derde levensfase.

In het huidige beleid van de geïnterviewde gemeenten wordt er veel gefocust op het ontwikkelen van nieuwe woonvormen en de preventie van eenzaamheid. Het onderwerp 'de derde levensfase' is bij hen bekend maar er is nog niet bij elke gemeente beleid op geschreven. Zij zien hier voor zichzelf wel een faciliterende rol maar niet uitvoerend.

Zowel uit de focusgroep als de enquête en het literatuuronderzoek is gebleken dat ouderen een zinvolle daginvulling een van de belangrijkste aspecten vinden van het voorbereiden van hun leven na pensionering. Ook de doelgroep ziet een rol voor gemeenten in samenwerking met andere organisaties. De ouderen zijn zelf ook verantwoordelijk voor hun eigen toekomst.

Vanuit deze resultaten zijn er drie adviezen opgesteld voor SDO - Support. Het eerste advies richt zich op meer aandacht voor zingeving in het gemeentelijk beleid. Het tweede advies gaat over een faciliterende rol voor gemeenten in de bewustwording van de steeds ouder wordende samenleving. Bij meer bewustwording kan de samenleving worden ingericht op deze toename. Omdat gemeenten niet de enige zijn die een rol kunnen spelen in de voorbereiding op de derde levensfase gaat het derde advies over het multidisciplinair samenwerken met verschillende organisaties om zo tot het gezamenlijke doel te komen. Dit zijn handvatten die SDO - Support gemeenten kan bieden om hen te helpen ouderen voor te bereiden op de derde levensfase.

Samenvatting EN

The number of people entering the third stage of life is increasing. In 2018 there were 2.4 million people in the third stage of life and this will increase to 3.2 million by 2040. The third stage of life is the stage from the moment of retirement until the moment of increasing frailty and the need for care. Current policy focuses a lot on enabling older people to remain independent for a longer time. Less attention is paid to having a meaningful life and preparing for it. That is why research has been carried out on behalf of SDO - Support to answer the following question: What handles can SDO - Support offer municipalities to help them prepare the elderly for the third stage of life?

To answer the question, a focus group was held with six elderly people from the target group. By means of co-creation, we looked together at what role the municipality could take on. In order to gain even more knowledge of the target group, a survey was conducted in which people were asked how they prepared themselves for this phase. In order to gain knowledge about the current policy of municipalities, interviews were held with policy officers. In addition, a literature study was also carried out to reason the advice on a literary basis.

The way in which people organize and prepare for their third stage of life has an effect on their personal well-being. Good preparation can ensure that the stage lasts longer and that fewer limitations occur in the fourth stage of life. Young elderly people in the third stage of life can contribute to various social problems. They can ensure a transition on the housing market, do voluntary work or provide informal care. If elderly are well prepared, there is a greater chance that they will be able to make this contribution. Ultimately, it affects all citizens of society. For this reason, it is also important for municipalities that elderly people prepare well for the third stage of life.

The current policy of the interviewed municipalities focuses a lot on the development of new forms of housing and the prevention of loneliness. They are familiar with the subject of 'the third stage of life' but not every municipality has written a policy on it. They do see a role for themselves here, but not an executive one. The focus group, survey and literature review have shown that older people consider a meaningful day-to-day routine to be one of the most important aspects of preparing for their life after retirement. The target group also sees a role for municipalities in collaboration with other organizations. Elderly people are also responsible for their own future.

Based on these results, three recommendations have been drawn up for SDO - Support. The first recommendation focuses on more attention for meaning of life in municipal policy. The second recommendation concerns a facilitating role for municipalities in raising awareness of the increasingly aging society. With greater awareness, society can be adapted to this increase. Because municipalities are not the only ones that can play a role in preparing for the third stage of life, the third recommendation concerns multidisciplinary collaboration with different organizations in order to achieve the common goal. These are handles that SDO - Support can offer municipalities to help them prepare elderly people for the third stage of life

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Samenvatting NL	4
Samenvatting EN	5
Inhoudsopgave	6
1. Aanleiding	7
1.1 Introductie SDO- support	7
1.2 Achtergrond	7
1.3 Adviesvraag	8
2. Methoden	9
2.1 Literatuuronderzoek	9
2.2 Focusgroepen en interviews	9
2.2.1 Focusgroep	9
2.2.2 Interviews	10
2.3 Enquêtes	10
2.4 Data - analyse	11
2.5 Critical Friends	11
3. Resultaten	12
3.1 Deelvraag 1	12
3.2 Deelvraag 2	14
3.3 Deelvraag 3	15
3.4 Deelvraag 4	17
3.4.1 Enquête	17
3.4.2 Focusgroep	19
4. Conclusie	21
5. Discussie	23
5.1 Resultaten	23
5.2 Methoden	24
5.3 Toekomstig onderzoek	24
6. Advies	25
7. Implementatieplan	27
7.1 Acties	27
7.2 begroting	28
8. Reflectie	30
Literatuurlijst	32
Bijlagen	35
1. Plan van aanpak	35
2. Uitwerking interviews	44
3. Resultaten enquête	51
4. Voorbereiding focusgroep & interviews	58
5. Gespreksnotities Critical Friends	60
6. Notitie feedbackgesprek opdrachtgever	67

1. Aanleiding

1.1 Introductie SDO- support

SDO-support is een adviesbureau dat gemeenten ondersteuning biedt in het sociaal domein. Het sociaal domein is een verzamelnaam voor alle inspanningen die de gemeente verricht rond werk, participatie en zelfredzaamheid, zorg en jeugd, de Participatiewet, de Jeugdwet, de Wet Maatschappelijke Ondersteuning en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. SDO - support levert verschillende diensten. Zo geven zij opleidingen, voeren ze backoffice werkzaamheden uit voor verschillende gemeenten en adviseren zij verschillende gemeenten over verberingen in processen, het beleid of verbindingen tussen verschillende afdelingen.

1.2 Achtergrond

Wie tegenwoordig de pensioengerechtigde leeftijd bereikt, gaat de derde levensfase tegemoet. Waar we 70 jaar geleden na onze pensionering nog gemiddeld 14 jaar voor ons hadden, is dit tegenwoordig gemiddeld 20 jaar waarvan een groot deel in relatief goede gezondheid. De toename van het aantal gezonde jaren heeft een levensfase opgeleverd waarin veel mensen actief en vitaal zijn en niet meer deelnemen aan de werkende samenleving. De derde levensfase begint bij de pensionering en eindigt geleidelijk wanneer de kwetsbaarheid en de behoefte aan zorg toenemen. (RVS, 2020) Het aantal mensen die aan deze fase gaat beginnen neemt steeds meer toe. In 2018 zaten er 2,4 miljoen in de derde levensfase en in 2040 zullen dit 3,2 miljoen mensen zijn. (RVS, 2020) Een goede voorbereiding op de derde levensfase kan ervoor zorgen dat deze langer duurt en dat de vierde levensfase wordt gekenmerkt door minder beperkingen.

Op dit moment is er in beleid en regels, bij maatschappelijke organisaties en in de publieke opinie meer aandacht voor wat ouderen nodig hebben dan voor wat ouderen kunnen en willen bijdragen.

In 2019, 2020 en 2021 zijn er stukken geschreven door de Raad van Ouderen, het ministerie van RVS en het ministerie van VWS waarin naar voren komt hoe belangrijk de voorbereiding op de derde levensfase is en dat hier in de gehele maatschappij meer aandacht voor moet komen. (RVO, 2019., RVS, 2021., VWS, 2021) SDO - Support ziet de relevantie van dit onderwerp en wil graag hun rol als kennispartner voor gemeenten weer oppakken. Veel gemeenten hebben tijdens de Corona periode enkel en alleen tijd gehad om de hoognodige zaken te regelen. Nu alles beetje bij beetje weer normaler wordt ziet SDO - Support dat gemeenten tijd hebben om hun aandacht weer te richten op meer dan alleen het noodzakelijke. SDO - Support wil graag gemeenten kunnen adviseren over hun beleid met betrekking tot relevante huidige uitdagingen waar gemeenten voor komen te staan de komende jaren. SDO - Support wil graag weten hoe zij gemeenten kunnen helpen ouderen beter voor te bereiden op de derde levensfase.

1.3 Adviesvraag

De centrale adviesvraag van dit adviesrapport is: Welke handvatten kan Sdo Support gemeenten bieden om hen te helpen ouderen voor te bereiden op de derde levensfase?

De deelvragen zijn:

1. Waarom is het belangrijk dat mensen zich voorbereiden op de derde levensfase?
2. Waarom is het voor gemeenten van belang dat hun inwoners worden voorbereid op de derde levensfase?
3. In hoeverre zijn de klant gemeenten van SDO- Support al bezig met het voorbereiden van oudere inwoners op de derde levensfase?
4. Waar liggen de wensen en behoeften van ouderen op het gebied van toekomst voorbereiding?

De uitkomsten van de deelvragen zijn gebruikt als basis van het opgestelde advies en daarmee het antwoord op de hoofdvraag.

2. Methoden

Om in beeld te krijgen welke handvatten SDO - support gemeenten kan bieden om ze te helpen ouderen voor te bereiden op de derde levensfase zijn er verschillende stappen ondernomen. Deze worden onderstaand toegelicht. Er is zowel kwantitatief als kwalitatief onderzoek gedaan. Dit wordt een mixed methods research genoemd. Een mixed methods research combineert de voordelen van beide methoden en kan zo soms een beter en volledig beeld geven van het onderzoeksonderwerp. (Johnson, R. B., Onwuegbuzie, A. J., & Turner, L. A. 2007)

2.1 Literatuuronderzoek

Er is literatuuronderzoek gedaan naar het belang van het voorbereiden op de derde levensfase vanuit twee perspectieven. Het perspectief van de doelgroep zelf en het perspectief van gemeenten. Met de kennis op basis van relevante wetenschappelijke literatuur kunnen er twee deelvragen beantwoord worden. Daarnaast is de literatuurstudie de basis en onderbouwing voor het advies.

2.2 Focusgroepen en interviews

Er is in beide gevallen gekozen voor een semi gestructureerde opzet. Dit omdat er van tevoren nog niet precies duidelijk was wat relevant is en welke aspecten aan de orde gingen komen, (Fischer, T., Julsing, M. 2019) Er was wel duidelijk welke onderwerpen ik wilde gebruiken wat maakte dat ik geen gebruik hoefde te maken van een ongestructureerde opzet.

2.2.1 Focusgroep

Een focusgroep is een onderzoeksinstrument dat inzicht geeft in meningen en denkwijzen van specifieke doelgroepen. Het houden van een focusgroep met een specifieke doelgroep leidt, in een goed voorbereid gesprek, tot informatie over hun behoeften en belangen met betrekking tot een bepaald onderwerp (Fischer, T., Julsing, M. 2019). Dit is waarom er voor deze methode is gekozen. Om in co-creatie tot een passende uitkomst te kunnen komen is het van belang dat je samen met de doelgroep praat over het onderwerp en nadenkt over oplossingen. Dit is precies wat tijdens de focusgroep is gebeurd.

Als eerste stap in de voorbereiding van de focusgroep heb ik samen met mijn critical friend de doelgroep en het onderwerp bepaald. Voor de doelgroep van de focusgroep is gekozen voor mensen die al een tijd in de derde levensfase zitten. Dit wil zeggen meer dan drie jaar. Er is voor deze groep gekozen omdat deze mensen op een langere tijd terug kunnen reflecteren over hun eventuele voorbereiding van de derde levensfase en de beleving van de huidige fase op dit moment.

Het onderwerp van de focusgroep was de beleving van de fase, de voorbereiding en de eventuele rol die gemeenten kunnen hebben in de voorbereiding op deze fase.

Via iemand uit mijn eigen netwerk heb ik via mail een oproep voor deelname aan mijn focusgroep laten doen onder de leden van Denktank 50+. Hier hebben vier mensen op gereageerd en zich aangemeld. De mail is te vinden in de bijlagen. Mijn critical friend heeft verschillende mailtjes verstuurd naar mensen uit zijn netwerk die binnen de doelgroep vallen en zo hebben nog twee mensen zich aangemeld.

Tijdens de aanmeldingsperiode hebben mijn critical friend en ik gestructureerd de focusgroep voorbereid en hoofdvragen opgesteld. In de bijlage is een overzicht van deze voorbereiding en hoofdvragen te vinden.

De focusgroep is gehouden met zes mensen en duurde in totaal iets meer dan twee uur. Tijdens de focusgroep heeft mijn critical friend genotuleerd en er is een geluidsopname gemaakt met iedereens toestemming. De focusgroep heeft online via Microsoft Teams plaatsgevonden.

Hier is voor gekozen omdat dit de meest veilige en verantwoorde manier was om bij elkaar te komen in verband met de Corona maatregelen. Dit gaf ook een deelnemster die zelf in quarantaine zat nog de mogelijkheid om deel te kunnen nemen.

2.2.2 Interviews

Om een indicatie te krijgen over de bekendheid van de derde levensfase binnen gemeenten zijn er interviews gehouden. De interviews zijn gehouden met beleidsmedewerkers van vier gemeenten. Ook in de interviews is gebruik gemaakt van een semi gestructureerde opzet. Aan elke gemeente is gevraagd of dit onderwerp al bekend is binnen de gemeente, wat belangrijke onderwerpen zijn rondom de doelgroep ouderen en hoe zij zelf aankijken tegen hun rol. Daarnaast was er ook ruimte voor gesprek en verdieping. De gemeenten die zijn geïnterviewd zijn klanten (geweest) van SDO - support. Mijn collega's van SDO - support hebben de gemeenten benaderd aan de hand van een introductieemail die door mij is opgesteld. De mail is toegevoegd in de bijlagen.

Er is voor de interviews gekozen voor een online interview. Het voordeel hieraan was dat de interviews sneller gepland konden worden en dit de meest veilige manier was in verband met de Corona maatregelen. Er is een afweging gemaakt tussen face to face interviews of online, Het voordeel van een face to face interview is dat je het non-verbale gedrag van de geïnterviewde zien en dit kan online niet. (Fischer, T., Julsing, M. 2019)

Omdat de vragen vooral kennisvragen waren is de afweging gemaakt dat het niet goed kunnen zien van het non-verbale gedrag geen nadelig effect zou hebben op de resultaten van de interviews. Daarnaast gaf online interviewen de mogelijkheid om uit veel meer gemeenten te benaderen aangezien er geen reistijd voor gerekend hoefde te worden.

Zowel de focusgroep als de interviews zijn gehouden via Microsoft Teams. Hier is voor gekozen omdat dit de meest veilige manier was om elkaar te spreken. Op voorhand van de focusgroep en de interviews is aan de deelnemers gevraagd of zij in de gelegenheid waren om via Microsoft Teams af te spreken en dit was bij iedereen het geval. Van de focusgroep en van de interviews zijn er met iedereens toestemming geluidsopnames gemaakt.

2.3 Enquêtes

Er is een online enquête afgenomen onder een andere doelgroep dan die van de focusgroep. De doelgroep voor de enquête was mensen die over +/- 3 jaar met pensioen gaan en mensen die +/- 3 jaar met pensioen zijn. Er is gekozen voor deze doelgroep om in kaart te brengen hoe mensen naar deze fase kijken als zij er net inzitten of de fase tegemoet gaan. Er is gekozen voor een enquête omdat er zo in een korte tijd veel mensen vragen konden beantwoorden. Bij mijn collega's, familie en kennissen heb ik een oproep gedaan om zo mensen te verzamelen die in deze doelgroep zitten. De enquête is 39 keer ingevuld.

Voor de enquête is een doelgroep gebruikt die moeilijk toegankelijk is omdat het lastig te herkennen is of iemand binnen de steekproef valt. Het is vaak niet bekend in welk tijdsbestek mensen van plan zijn om met pensioen te gaan. Hierdoor moet je via netwerken aan mensen uit de doelgroep komen. Er is aan een aantal mensen waarvan ik wist dat zij binnen de doelgroep vielen, gevraagd om de enquête in te vullen en aan hen is gevraagd of zij nog meer mensen wisten die binnen de doelgroep vielen.

Deelnemers van de enquête hebben een link ontvangen die automatisch naar de enquête leidde. Dit noem je een sneeuwbalsteekproef. (Fischer, T., Julsing, M. 2019)

Normaliter begint een sneeuwbalsteekproef bij één persoon en vanuit deze persoon worden er meerdere mensen gevraagd. Mijn enquête had meerdere start personen. Het gebruik van deze methode zorgt ervoor dat het aantal deelnemers niet heel groot is. Samen met SDO - support is overlegd dat zij 20-30 respondenten genoeg zouden vinden voor de enquête. Zij gaven aan dat je met dit aantal goed genoeg kan analyseren om de deelvraag te kunnen beantwoorden. Uiteindelijk is de enquête meer ingevuld.

Er is gekozen voor een online enquête omdat ook hierbij er snel veel informatie kon worden opgehaald in de meest veilige omstandigheden rondom het corona virus. Het voordeel van online enquêtes, ook wel web survey-onderzoek genoemd, is dat er bij de antwoorden minder kans is op sociale wenselijkheid omdat er geen interviewer aanwezig is. (Fischer, T., Julsing, M. 2019)

De vragen zijn opgesteld door goed te kijken naar wat de hoofdvraag was, de hoofdvraag is wat de wensen en behoeften van ouderen zijn op het gebied van de voorbereiding op de derde levensfase. Vanuit daar zijn er deelvragen opgesteld die samen deze hoofdvraag beantwoorden. SDO-Support heeft veel ervaring met enquêtes maken. Ik heb hun enquêtes als basis meegenomen in mijn eigen enquête. Vervolgens heb ik mijn vragen laten beoordelen door mijn stagebegeleider en na goedkeuring zijn de vragen in de definitieve enquête geplaatst. De resultaten van de enquête zijn te vinden in de bijlage.

2.4 Data - analyse

De kwalitatieve data van de focusgroepen en de interviews is geanalyseerd door middel van protocolanalyse. In eerste instantie zijn de resultaten getranscribeerd. De hoofdzaak is eruit gehaald en dit is vervolgens opgedeeld in fragmenten. Deze fragmenten zijn gelabeld en vervolgens zijn deze labels weer geordend. Tot slot zijn de tekstfragmenten bij de juiste labels geplaatst. Dit schema is te vinden in de bijlage. Omdat er niet heel veel interviews zijn gehouden is er gekozen voor deze manier van analyseren. (van der zee, F. 2016)

De antwoorden van de enquêtes zijn geanalyseerd vanuit excel en de grafieken en tabellen vanuit google forms zijn gebruikt. Ook deze zijn te vinden in de bijlagen. De vragen van de focusgroepen, interviews en enquête zijn tot stand gekomen in overleg met mijn begeleider vanuit SDO - Support en in overleg met mijn critical friend.

2.5 Critical Friends

Een Critical Friend is op te vatten als een expert op het terrein van advisering en/of expert op het terrein van het onderwerp wat centraal staat in jouw advies. (Peek, C. 2021) Gedurende het onderzoek heb ik samengewerkt met mijn critical friends. Ik heb hun meegenomen in het proces en hen gevraagd om advies. Met mijn oudere critical friend heb ik veel overlegd. Om zo goed mogelijk aan te sluiten bij de wensen en behoeften van de doelgroep heb ik veel in co-creatie gewerkt met mijn oudere critical friend. Zijn inzichten kon ik gebruiken om het onderzoek te verbeteren. We hebben overleggen gehad over de doelgroep van onderzoeksmethoden, de vragen en hij was betrokken bij de voorbereiding op de focusgroep waar hij ook heeft gefungeerd als notulist.

3. Resultaten

3.1 Deelvraag 1

Waarom is het belangrijk dat mensen zich voorbereiden op de derde levensfase?

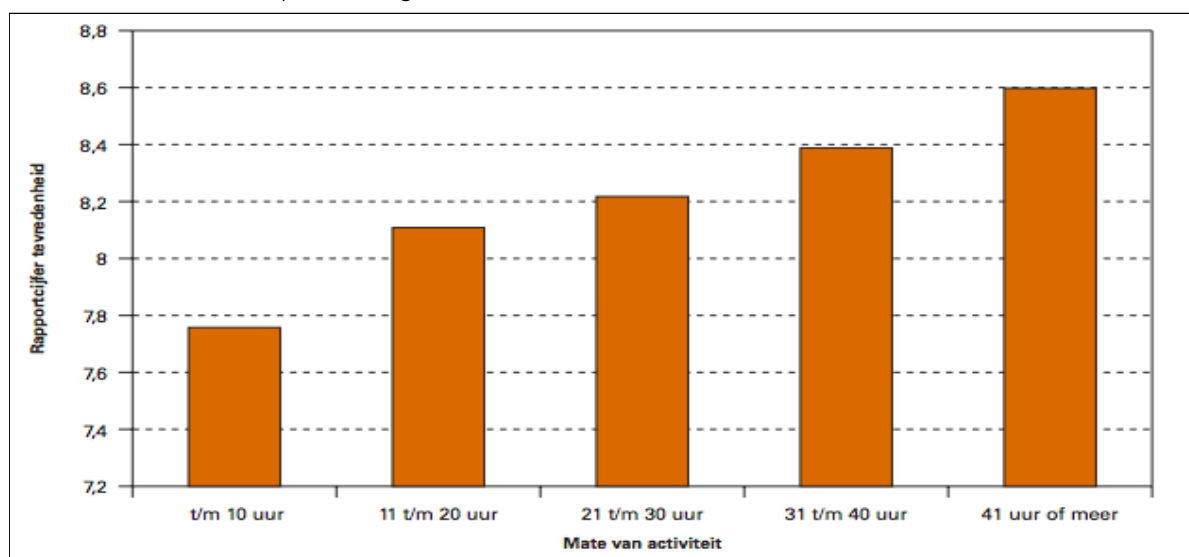
Veel ouderen die een stabiele huidige situatie hebben waar zij tevreden mee zijn, of soms misschien wat minder, willen zo lang mogelijk thuis blijven wonen en willen niet nadenken over het ouder worden en de eventuele beperkingen die hiermee gepaard gaan. (Volckaert, E. De Decker, P. Van de Kerckhove, B. Wellens, C. & Schillebeeckx, E. 2018) Dit is ook gebleken uit de enquête. Hieruit bleek dat 52,% van de niet gepensioneerde respondenten, niet nadenkt over zijn/haar toekomst. Het plannen van de toekomst is een essentiële strategie in het ouder worden. Door verschillende demografische veranderingen en vooral het veranderen van de verzorgingsstaat, wordt het toekomstgericht gedrag belangrijker voor ouderen. Zij moeten uiteindelijk meer verantwoordelijkheid nemen voor hun leven. (Ouwehand, C. de Ridder, D.T.D. Bensing, J.M. 2006) De manier waarop mensen hun derde levensfase inrichten en zich hierop voorbereiden, heeft effect op hun persoonlijke welzijn en is van invloed op andere generaties. (Raad voor Volksgezondheid en Samenleving, 2020)

De overgang van het werkende leven naar het pensioen is een belangrijke fase voor veel mensen. Onderzoekers stellen dat een groot deel van het leven van mensen wordt besteed aan het voorbereiden op en het deelnemen aan een werkende beroepsbevolking. Werken voldoet aan verschillende menselijke behoeften; vaardigheden en kennis gebruiken, tijd besteden, sociale relaties hebben, zelfbeeld en identiteit erkennen en de status van jezelf in een gemeenschap vast te stellen. Het gevolg van met pensioen gaan is dat het een grote invloed heeft op deze behoeften en sommige zelfs onderbreekt. Vooral de generatie die over een aantal jaar met pensioen gaat identificeert zich met hun rol op het werk. (Hewitt, A. Howie, L. Feldman, S. 2010)

De basis voor een actief en bevredigend leven na het pensioen wordt vaak voor de pensionering gelegd (Dingemans & Van Solinge 2011). Mensen die zich voorbereiden op het ouder worden zijn over het algemeen gelukkiger en meer tevreden dan leeftijdsgenoten die dit niet hebben gedaan (James, B. & Wink 2006). Vaak wordt er in de voorbereiding van het pensioen veel aandacht besteed aan financiën. Uit onderzoek van Dingemans en Van Solinge (2011) blijkt dat juist het aandacht geven aan manieren om het dagelijks leven in de nieuwe levensfase in te vullen van groot belang is. Uit hun onderzoek is gebleken dat de tevredenheid van mensen groter is naarmate zij meer uren per week actief zijn in hun leven na pensioen. Figuur 1 laat zien dat mensen in de meest actieve groep de eigen situatie gemiddeld bijna een punt hoger beoordelen dan mensen in de minst actieve groep.

Figuur 1

Tevredenheid met leven na pensionering naar mate van activiteit*

*Urenbesteding aan betaald werk, vrijwilligerswerk, zorgtaken en hobby's.

Opmerking. Overgenomen uit Met pensioen: wat te doen? p.7 door Dingemans, E. van Sollinge, H. Demos, 2011, p7, NIDI Werk en Pensioen Panel 2007.

Ouderen willen iets terug doen, iets betekenen, en vooral nuttig zijn. Een wederkerige relatie vergroot het welbevinden van ouderen. Deze wederkerigheid hoeft niet praktisch te zijn, het kan bestaan uit een luisterend oor bieden en iemand emotionele steun geven. In een onderzoek onder ouderen in Ierland geeft Gallagher (2012) aan dat ouderen die iets voor een ander doen zonder daar zelf iets voor terug te krijgen, bijvoorbeeld door vrijwilligerswerk te doen, zich het meest verbonden voelen. (ten Bruggencate, T. 2018)

Naast de mate van activiteit spelen andere factoren ook een rol. Factoren als voldoende beweging, sociale interactie en cognitieve activiteit kunnen zelfs bijdragen aan het voorkomen van aandoeningen op latere leeftijd. (Winkelhof et al. 2019) Deze factoren helpen ook mee aan het voorkomen van bijvoorbeeld eenzaamheid (Van der Zwet & Van de Maat 2018). Een goede voorbereiding op de derde levensfase kan ervoor zorgen dat deze langer duurt en dat er in de vierde levensfase minder beperkingen voorkomen.

Het vervullen van sociale behoeften is een zeer belangrijke factor voor het welbevinden van ouderen. Sociale behoeften zijn behoeften als verbondenheid, affectie, status en onafhankelijkheid. Zodra deze behoefte niet wordt vervuld wordt de kans op eenzaamheid en sociale isolatie groter met als negatief gevolg een kans op afnemende fysieke en mentale gezondheid. (Cacioppo & Patrick, 2008 1 ; ten Bruggencate, Luijkx, & Sturm, 2017 3). Deze sociale behoeften kunnen worden vervuld door het aangaan van verschillende sociale relaties. Een divers netwerk draagt bij aan een groter welbevinden en kwaliteit van leven. Het gewenste netwerk bestaat uit intieme en perifere leden. Intieme relaties zijn hechte relaties met gezinsleden, vrienden of andere leden waarmee een hechte vriendschap wordt onderhouden. Perifere relaties zijn kennissen, buurtgenoten of mensen die je kent via een vereniging.

Buren zijn vaak een belangrijk sociaal contact voor ouderen in intieme of perifere vorm. Een goede relatie met de buurt geeft naast gezelschap ook een gevoel van veiligheid. Uit onderzoek van ten Bruggencate, Luijkx, en Sturm (2018) blijkt dat de contactmomenten van beide soorten leden even waardevol kunnen zijn.

Dagelijks beginnen ouderen onbewust en onvoorbereid aan de derde levensfase. Dat houdt in dat er geen gesprekken zijn gevoerd over ingrijpende thema's die de komende jaren zullen veranderen. Het tijdig ouderen positief bewust maken van de aankomende fase houdt onze samenleving voor iedereen toegankelijk en dragelijk. (Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport 2021)

Mensen die zich voorbereiden op het ouder worden zijn over het algemeen gelukkiger en tevredener dan mensen die dit niet hebben gedaan (Boone James & Wink 2006). Het belang van de goede voorbereiding is dus dat mensen een aanzienlijk betere derde fase hebben met een positieve invloed op hun welzijn, een langere derde levensfase en een vierde levensfase die gepaard gaat met minder beperkingen.

3.2 Deelvraag 2

Waarom is het voor gemeenten van belang dat hun inwoners worden voorbereid op de derde levensfase?

Veel mensen zijn in hun derde levensfase nog erg actief en leveren zo een grote bijdrage aan onze samenleving. Voor een grote groep mensen in de derde levensfase is vrijwilligerswerk een belangrijk aspect in hun leven. Hiermee leveren zij een waardevolle bijdrage aan de maatschappij. In Nederland is 19,7% van de mantelzorgers 65-plus, (CBS, 2019) en verminderen ze zo de zorgvraag van mensen die hulp nodig hebben in hun omgeving. (Kooiker et al. 2019) Andere 65- plussers passen na hun pensioen op de kleinkinderen. Dit doen ze vanuit hun eigen voldoening maar dit zorgt er ook voor dat hun kinderen minder beroep hoeven te doen op de kinderopvang. (RVS, 2020) Op het gebied van zorg en wonen hebben de keuzes van mensen in de derde levensfase ook invloed op andere groepen in de maatschappij. Steeds meer ouderen willen graag naar gezamenlijke woonvormen (Rusinovic et al. 2019). Gemeenschappelijke woonvormen voor jonge ouderen verminderen de zorgvraag van bewoners. Ook zelfstandig wonende ouderen beïnvloeden de samenleving met hun manier van leven. Door tijdig de woning aan te passen kunnen ouderen zelf bijdragen aan het voorkomen van incidenten zoals een val (PBL 2019), Als zij hier tijdig op anticiperen hoeven zij minder beroep te doen op zorg en ondersteuning. Daarnaast kunnen gepensioneerden zorgen voor een doorstroom op de woningmarkt. Als zij van een eengezinswoning naar een kleinere woonvorm verhuizen, komen er meer woonplekken vrij voor starters. (RVS, 2020)

De grote groep mensen die nu in de derde levensfase zitten, vormt een potentieel dat nu onvoldoende wordt benut. Jonge ouderen kunnen een bijdrage leveren aan de verschillende maatschappelijke problemen die hierboven genoemd zijn. Deze bijdrage kan alleen geleverd worden als het beleid aansluit bij hun wensen en hun betrokkenheid daarmee mobiliseren. (Winsemius, A. Vissers, M. Hilhorst, P. Ouweland, A. 2020) De participatie van ouderen is essentieel om een goede toekomst te waarborgen voor alle burgers. (Schalk, R. 2013) Het belang van gemeenten ligt dus bij het feit dat niet alleen ouderen baat hebben bij een goede voorbereiding maar alle generaties. Uiteindelijk is het doel van een gemeente om alles zo goed mogelijk te regelen voor hun inwoners.

3.3 Deelvraag 3

In hoeverre zijn de klant gemeenten van SDO- Support al bezig met het voorbereiden van oudere inwoners op de derde levensfase?

Bij drie van de vier gemeenten is het onderwerp toekomst voorbereiding bekend. De manier waarop zij er mee bezig zijn verschilt. Bij alle gemeenten is de derde levensfase geen onderwerp op zich maar valt het onder algemenere thema's als eenzaamheid of gezond leven. De gemeenten zijn op verschillende vlakken actief.

Buurtpunten

In alle gemeenten wordt er buurtgericht gewerkt. Er zijn buurtpunten waar mensen verschillende activiteiten kunnen doen, mensen kunnen ontmoeten maar ook informatie en advies kunnen inwinnen. (bij 1 gemeente) is daar een zorgcoördinator aanwezig. Daar kunnen mensen terecht als zij een vraag hebben en niet weten hoe ze daarmee om moeten gaan. Dit kunnen vragen zijn op vlakken als financiën, zorg, wonen, gezondheid etc. Deze zorgcoördinatoren kunnen worden gezien als wegwijzers die ouderen kunnen adviseren als zij met een probleem zitten. In al deze buurtpunten worden activiteiten georganiseerd waar mensen zich zonder indicatie kunnen aanmelden en hieraan deel kunnen nemen. Deze activiteiten hebben een breed scala van bingo en koffiedrinken tot hersengymnastiek en juridische spreekuren. De meeste van deze activiteiten zijn gratis en sommige vragen een kleine bijdrage.

Wonen

Wonen is een groot onderwerp voor gemeenten waar veel aandacht aan wordt besteed. In alle gemeenten wordt er gekeken naar de mogelijkheid van andere woonvormen. Er wordt hier gekeken naar intramurale plekken, tussenwoningen, generatiewoningen en ouderen hofjes .

In 2 gemeenten is er voor 55+ers de mogelijkheid om een gesprek aan te vragen over hoe zij hun woning levensloopbestendig kunnen maken met kleine aanpassingen. Deze gesprekken worden gevoerd door vrijwilligers die bij de mensen op bezoek gaan. Naast het stukje wonen kan er in dit gesprek ook gepraat worden over veiligheid, financiën, gezondheid, mobiliteit en sociale contacten. Het initiatief voor dit gesprek ligt bij de bewoner zelf.

Verschillende gemeenten zijn ook bezig met het opstellen van een Woon-zorg visie waarin wordt gekeken naar hoe de gemeente meer geschikte woningen voor ouderen kan realiseren.

Eenzaamheid

De meerderheid van de gemeenten gaf aan dat eenzaamheid een groot aspect is rondom het ouderenbeleid. Zij proberen de eenzaamheid onder ouderen terug te dringen. Vaak is dit meegenomen in een gezondheidsbeleid of preventienota. Er zijn afspraken gemaakt met organisaties waar de gemeenten mee samen werken om dit ook als gezamenlijk doel op te stellen.

Informatieverstrekking

In alle gemeenten worden er cursussen, trainingen, voorlichtingen en informatiebijeenkomsten georganiseerd die ouderen kunnen voorzien van informatie. Dit gaat (bijvoorbeeld) over het aanpassen van woningen, levensloopbestendigheid, valpreventie, gebruik van Openbaar Vervoer en inzicht in de toekomst.

Organisaties

Veel van de bovenstaande voorzieningen worden door de gemeente in samenwerking gedaan met welzijnsorganisaties en woningcorporaties. De welzijnsorganisaties zijn vaak het uitvoerende orgaan. Zij organiseren activiteiten op basis van het beleid van de gemeenten.

Bij het kijken naar de nieuwe woonmogelijkheden zijn woningcorporaties nauw betrokken bij het proces wat de gemeente via hun beleid doorloopt.

Doelgroep

Drie gemeenten bespreken hun beleidsvoorstellen met bewoners adviesraden, clientparticipatie raden, ouderen raden en seniorenplatforms. Gemeente 4 stelt wel dat zij in het ontwerpen van de woon-zorg visie de doelgroep pas in een latere fase betreft omdat de discussie moeilijker zou zijn als er vanaf het begin af aan al oudere vertegenwoordigers bij zouden zitten.

Kosten

Alle gemeenten geven aan dat zij nog niet zo actief bezig zijn met dit onderwerp omdat het effect niet gelijk duidelijk is en het daardoor heel moeilijk is om er geld voor te krijgen vanuit de gemeenteraad. De activiteiten of voorzieningen die al wel worden uitgevoerd worden deels gefinancierd door subsidies en deels door geld wat de gemeente vrij moet stellen aan uitvoerende organisaties zoals welzijnsorganisaties.

Rol gemeenten volgens gemeenten zelf

Aan de gemeenten is gevraagd hoe zij zelf hun rol voor zich zien. Alle gemeenten waren het erover eens dat zij wel een rol moeten spelen in de voorbereiding op de derde levensfase. Zij gaven aan dat het als gemeente meer een faciliterende rol zou moeten zijn. De uitvoering ligt niet bij hen. Het is belangrijk dat gemeenten het effect kunnen aantonen van iets dat zij doen. Alleen als dit effect kan worden aangetoond wordt er geld voor vrij gemaakt. Zij geven ook aan dat zij niet de enige zijn die hier iets mee moeten. Ook welzijnsorganisaties of vrijwilligersorganisaties moeten hier een rol in spelen volgens hen.

3.4 Deelvraag 4

Waar liggen de wensen en behoeften van ouderen op het gebied van toekomst voorbereiding?

Om een beeld te krijgen van wat de wensen en behoeften van de doelgroep zijn is er door middel van enquêtes en een focusgroep informatie opgehaald. In de focusgroep is met zes mensen gesproken die al een aantal jaren in de derde levensfase zitten. De enquête is 39 keer ingevuld door mensen die over +/- 3 jaar met pensioen gaan en mensen die +/- 3 jaar met pensioen zijn. Door de doelgroep met twee verschillende methoden te vragen is er meer kennis opgedaan over hun wensen en behoeften.

3.4.1 Enquête

In totaal hebben 39 mensen de enquête ingevuld. Hiervan was 42% gepensioneerd en 58% niet gepensioneerd. Voor de enquête is er gevraagd of mensen die over drie jaar of minder met pensioen gaan deel wilden nemen. Uit de antwoorden bleek dat er twee mensen de enquête hebben ingevuld die over meer dan drie jaar met pensioen gaan.

Gepensioneerde respondenten

Van de gepensioneerde mensen heeft 56% zich voorbereid op de toekomst. Zij hebben zich voorbereid op de volgende vlakken:

- Tijdsbesteding
- Afbouwen van werk

Tijdsbesteding

Van de gepensioneerde mensen die zich hebben voorbereid gaf 1/3 aan na te denken over activiteiten die zij na hun pensioen wilde doen. Om een beeld te schetsen over wat zij aangaven is hieronder een aantal antwoorden geformuleerd. Alle gegeven antwoorden uit de enquête zijn te vinden in de bijlagen.

“Ik ben vrijwilligerswerk gaan doen”

“Door ervoor te zorgen voldoende activiteiten te hebben om niet in het bekende zwarte gat te vallen. Ik ben voorzitter en zwemtrainer bij SVG De Tubanten. We hebben E-Bikes gekocht en fietsen/wandelen veel. Ook gaan we wat vaker weekendjes weg.”

“Goed nagedacht over en actie genomen op nieuwe activiteiten”

Afbouwen van werk

Naast tijdsbesteding gaven twee respondenten aan dat zij hun werkende leven langzaam aan het afbouwen waren. De antwoorden zijn hieronder geformuleerd.

“Door gaandeweg minder uren te gaan werken”

“Nagedacht of ik wilde doorwerken”

Geen voorbereiding

De resterende 44% van de gepensioneerde mensen die zich niet heeft voorbereid op de derde levensfase, heeft hier verschillende redenen voor. De redenen komen overeen met het literatuuronderzoek wat onder deelvraag 1 is beschreven. Hier wordt aangegeven dat veel ouderen die een huidige stabiele situatie hebben in veel gevallen niet willen nadenken over het ouder worden en de toekomst. (Volckaert, E. De Decker, P. Van de Kerckhove, B. Wellens, C. & Schillebeeckx, E. 2018) Hieronder wordt een aantal gegeven antwoorden geformuleerd op de vraag waarom mensen zich niet hebben voorbereid.

“Denk dat niet nodig is”

“Zolang het goed met me gaat wil ik mijn tijd positief besteden Bij mij regeert niet de angst voor wat komen kan”

“Omdat ik dat niet nodig vond. Ik heb mij altijd heel goed zelf kunnen vermaken”

Niet gepensioneerde respondenten

Van de niet gepensioneerde mensen is 50% zich aan het voorbereiden op de toekomst. Zij zijn zich aan het voorbereiden op de volgende vlakken:

- Tijdsbesteding
- Afbouwen werk
- Wonen

Tijdsbesteding

Van de niet gepensioneerde mensen geeft 46% aan na te denken over hun tijdsbesteding na hun pensionering. Hieronder wordt een aantal gegeven antwoorden geformuleerd.

“Vrijwilligerswerk zoeken”

“Heb plannen gemaakt om te klussen en hoop straks heerlijk te kunnen gaan vissen. We hopen straks wat vaker naar de kleinkinderen te kunnen. Veel fietsen en wandelen. En denk eraan om misschien hier en daar wat bij te klussen....bv..meer volleybal trainingen geven. ”

“ Me er vooral op verheugen maar ook bedenken hoe ik het in kan vullen”

Afbouwen werk

Vier niet gepensioneerde respondenten gaven aan dat zij bezig waren met het afbouwen van hun carrière. Hieronder worden twee van deze antwoorden geformuleerd.

“ Werk minder en minder intensief zodat de overgang niet te groot zal zijn”

“Kijken of de financiële zaken die ik geregeld heb op welk moment het meest gunstig zijn om te stoppen met werk. En plannen maken om af te bouwen.”

Wonen

Van de niet gepensioneerde respondenten gaven twee mensen aan dat zij ook aan het nadenken zijn over een passende woning. Hun antwoorden worden hieronder geformuleerd.

“Plannen maken om huis geschikt te maken”

“Nadenken over hobby’s, wonen, klussen in huis”

Geen voorbereiding

De andere 50% van de niet gepensioneerde mensen is zich nog niet aan het voorbereiden. Twee mensen die de enquête hebben ingevuld waren te jong dus deze antwoorden zijn niet meegenomen in de resultaten. Bij deze groep zijn de redenen waarom mensen zich niet voorbereiden wat diverser dan bij de gepensioneerde mensen. Om een beeld te geven wordt hieronder een aantal antwoorden geformuleerd. Bij deze mensen is erachter gezet welke leeftijd zij hebben om zo aan te geven dat deze uitkomsten overeenkomen met de literatuur die hierboven vanuit deelvraag 1 is herhaald.

“Ik denk dat ik daar nog tijd voor heb” (64 jaar)

“Voorbereiding vind ik niet nodig” (65 jaar)

“Ik ben niet van plan om voor mijn pensioen leeftijd te stoppen met werken dus ben ook nog niet bezig met de tijd daarna” (63 jaar)

3.4.2 Focusgroep

In de focusgroep is er gesproken over drie onderwerpen; De beleving van de fase, de voorbereiding op de fase en de rol die gemeenten kunnen hebben in de voorbereiding op de derde levensfase. In dit hoofdstuk worden de uitkomsten van de focusgroep per onderwerp samengevat.

Beleving van de fase

De meeste deelnemers van de focusgroep beschrijven de fase als ‘prettig’. Er is veel vrijheid, tijd voor vakanties, kleinkinderen en vrijwilligerswerk. De deelnemers geven expliciet aan dat het een fijne fase is als je dit er zelf van maakt. Je bent hier zelf verantwoordelijk voor. Het is wel een fase waar je over dingen gaat nadenken, ook met het oog op de toekomst. Alle deelnemers van de focusgroep zijn op hun eigen manier betrokken bij vrijwilligersorganisaties, werkgroepen, seniorenraden of opleidingen. De algehele beleving van de derde levensfase is positief en actief.

Vorbereiding op de fase

Het merendeel van de deelnemers van de focusgroep is verhuisd. Sommigen gaven aan dat zij bewust hebben gekozen voor een kleiner huis met minder tuin of alleen begane grond. Er zijn bij andere deelnemers ook onbewuste aanpassingen gedaan aan het huis. Dit wil zeggen dat zij de aanpassingen niet hebben gedaan met het oog op de toekomst maar omdat het huis toe was aan vernieuwing. De deelnemers die bewust hebben gekozen voor een aanpassing en/of verhuizing geven aan dit als prettig te hebben ervaren en geen spijt hebben gehad van hun keuze.

Wat bij elke deelnemer specifiek naar voren komt is dat zij druk zijn met verschillende activiteiten en hier ook veel waarde aan hechten. Er is een unanieme opinie over de urgentie van doen wat je leuk vindt en waar je voldoening uithaalt. Ook de moeilijke kanten van de voorbereiding op de fase worden aangehaald. Zo wordt er benoemd dat integreren in een nieuwe gemeenschap moeizaam kan gaan en dat je zelf veel initiatief moet tonen om dit te laten lukken. Een deelnemer heeft ook te maken met het verlies van een partner. Hij geeft aan dat je hierop bijna niet kan voorbereiden en dat het rouwproces moeilijk is. Het helpt om bezig te blijven en onder de mensen te blijven geeft hij aan. Er wordt veel waarde gehecht aan het houden van sociale contacten. De deelnemers vertellen dat zij zelf actief bezig zijn met contacten onderhouden in de buurt of in het appartementencomplex zodat je weet dat je mensen om je heen blijft houden.

Tot slot wordt ook aangegeven dat deelnemers over de toekomst praten met hun partners, familieleden en kennissen. Dit is volgens hen een fijne en goede manier om een stap te zetten in de voorbereiding.

Rol die gemeente kan hebben in de voorbereiding op de derde levensfase

De deelnemers zijn het er grotendeels over eens dat de gemeente een rol kunnen spelen in de voorbereiding op de derde levensfase. Hoe zij deze rol voor zich zien wordt bondig samengevat met de volgende punten:

- De gemeente moet faciliteren, zij zijn niet uitvoerend
- Er moet samengewerkt worden met ouderen die actief zijn en wat voor andere ouderen willen betekenen
- Neem niet alle taken op je, laat de oudere ook zelf verantwoordelijk zijn
- Werk samen met welzijnsorganisaties als uitvoerend orgaan, betrek ook buurtwerk erbij
- Breng in kaart wat er allemaal al wordt gedaan binnen de gemeente

4. Conclusie

De adviesvraag die centraal staat in dit onderzoek is: welke handvatten kan SDO – Support gemeenten bieden om hen te helpen ouderen beter voor te bereiden op de derde levensfase. Binnen deze adviesvraag is er in het onderzoek gekeken naar verschillende aspecten.

De derde levensfase is een bijzondere fase in het leven van ouderen. Werken voldoet aan verschillende menselijke behoeften en het gevolg van met pensioen gaan is dat het een grote invloed heeft op deze behoeften en sommige zelfs onderbreekt. Om ervoor te zorgen dat deze behoeften vervuld blijven worden, moeten mensen zich voorbereiden op deze fase. De basis voor een bevredigend leven wordt vaak voor de pensionering gelegd. Mensen die zich hebben voorbereid zijn over het algemeen ook gelukkiger en hebben een langere derde levensfase dan leeftijdsgenoten die zich niet hebben voorbereid. Daarnaast heeft voorbereiding ook effect op hun persoonlijke welzijn. Dit laat zien dat het van wezenlijk belang is dat ouderen zich voorbereiden op de derde levensfase.

Naast dat voorbereiden op de derde levensfase effect heeft op persoonlijk vlak, heeft het ook invloed op de rest van de samenleving. Een groot deel van de ouderen in de derde levensfase is nog erg actief en levert zo een bijdrage aan onze samenleving. Ouderen zijn actief als vrijwilliger, leveren mantelzorg of passen op de kleinkinderen. Als zij zich hebben voorbereid op de toekomst is de kans groter dat zij deze bijdrage leveren. Het effect daarvan zie je terug bij verschillende generaties. De keuzes die jongere ouderen maken hebben dus niet alleen invloed op henzelf. Het belang van gemeenten ligt dus naast het feit dat hun oudere inwoners een beter welzijn hebben ook bij het voordeel wat de rest van de samenleving er van heeft.

De geïnterviewde gemeenten zijn bekend met het onderwerp de derde levensfase. Er was één gemeente die dit actief mee had genomen in het beleid. Bij de andere gemeenten kwam naar voren dat bij het beleid rondom ouderen de focus vooral lag op het bedenken en realiseren van nieuwe woonvormen, de preventie van eenzaamheid of het buurtgericht werken. Dit laat zien dat zij nog niet actief bezig zijn met het ondersteunen in de voorbereiding op de derde levensfase. De gemeenten zien hier voor zichzelf wel een rol maar dit zal meer faciliterend zijn.

Vanuit het praktijkonderzoek en het literatuuronderzoek kan worden geconcludeerd dat het ouderen in de voorbereiding vooral gaat om een zinvolle daginvulling. Het is voor hen belangrijk dat zij ook na het pensioen nog iets doen waar zij gelukkig van worden en het gevoel hebben dat zij iets voor een ander kunnen betekenen. Ouderen hebben hier zelf een grote rol in. Zij zijn verantwoordelijk voor hun eigen leven. Gemeenten kunnen volgens hen ook een rol spelen in samenwerking met andere organisaties. Als ouderen zich niet voorbereiden komt dit meestal doordat ze er nog niet over willen nadenken en tevreden zijn met hun huidige situatie.

Om als SDO - Support gemeenten te kunnen voorzien van een passend advies, kunnen zij hen aanbevelen om in het beleid minder te focussen op het zo lang mogelijk zelfstandig houden van ouderen en meer op wat ouderen graag willen en kunnen om hun leven zinvol te maken. Daarnaast kunnen gemeenten een faciliterende rol op zich nemen door meer bewustwording te creëren over de vergrijzende samenleving. Als dit wordt gecreëerd kan de samenleving hierop worden ingedeeld en krijgen ouderen de kans om hun derde levensfase goed voor te bereiden. Zo hoeft de gemeente niet uitvoerend te zijn maar hebben ze wel een rol. Tot slot kan SDO - Support gemeenten adviseren om samen te werken met welzijnsorganisaties, woningcorporaties en zorgorganisaties. Door multidisciplinair samen te werken kan iedereen een passende rol op zich nemen waar de bijbehorende kosten mee samenhangen en kan er samen naar het einddoel worden gewerkt.

5. Discussie

5.1 Resultaten

Tijdens dit onderzoek was er sprake van een redelijk kleine groep respondenten ten opzichte van het grote aantal ouderen in de samenleving die vallen onder de doelgroep. In totaal zijn er 45 ouderen gesproken. De wensen en behoeften van deze groep ouderen kunnen niet worden gegeneraliseerd voor de grote groep ouderen die momenteel in de derde levensfase zitten. Hiervoor zou een groter onderzoek noodzakelijk zijn. In 2018 waren er 2,4 miljoen mensen die in de derde levensfase zaten en dit aantal gaat alleen nog maar toenemen. (RVS, 2020) 2,4 miljoen ouderen wil zeggen 2,4 miljoen mensen met hun eigen verhaal en verleden. Doordat deze groep zo groot is, is er ook veel diversiteit. Diversiteit in inkomen, afkomst, sociaal economische status of woonplaats. De diversiteit van de onderzoekspopulatie in dit onderzoek is niet zo groot. Omdat er zoveel verschillende ouderen zijn en er ook rekening moet worden gehouden met dit verschil is ook hierom het aantal respondenten te klein om de uitkomsten van dit onderzoek te generaliseren.

Het is wel zo dat de wensen en behoeften van de respondenten van dit onderzoek overeenkomen met de literatuur en het advies wat de Raad van Ouderen geeft aan de Nederlandse overheid. Of de wensen en behoeften hadden afgeweken van de literatuur als er een grotere doelgroep met meer diversiteit was betrokken bij dit onderzoek, valt niet te zeggen. Ook hiervoor zou een groter onderzoek noodzakelijk zijn.

Tijdens dit onderzoek zijn er vier gemeenten gesproken. Er zijn meer gemeenten gevraagd maar door drukte heeft niet elke gemeente toegezegd aan de deelname voor mijn onderzoek. SDO - Support wilde vooral de gemeenten vragen waar zij nauw contact mee hebben (gehad). Voor een completer antwoord op deelvraag 3 hadden er meer gemeenten geïnterviewd kunnen worden maar helaas is dit niet gelukt. Ook hiervoor geldt dat de resultaten niet te generaliseren zijn. De resultaten en bevindingen zijn wel een mooi uitgangspunt voor een vervolgonderzoek.

In de aanleiding wordt beschreven dat SDO - Support zag dat gemeenten meer tijd hadden voor niet - noodzakelijke zaken. Helaas zijn gaandeweg het onderzoek de corona maatregelen steeds meer aangescherpt. Dit heeft ervoor gezorgd dat gemeenten weer drukker zijn met de noodzakelijke dingen regelen rondom het coronavirus. SDO - Support kan de resultaten en het advies nog steeds gebruiken en dienen als kennispartner als gemeenten hiervoor open staan en tijd voor hebben.

5.2 Methoden

Co-creatie

Voor een toegepast gerontoloog is het altijd van belang om te werken in co-creatie. In dit onderzoek is dit gedaan door middel van een focusgroep en het samenwerken met mijn oudere critical friend. Op voorhand was bedacht om één focusgroep te houden, tijdens de voorbereiding op de focusgroep kwam de vraag of het misschien nuttig was om na de tijd nog een focusgroep te houden om dieper in te gaan op het advies wat uiteindelijk werd gegeven. Door het tekort aan tijd is de keuze gemaakt om niet nog een focusgroep te houden. In het kader van co-creatie was een tweede focusgroep misschien nuttig geweest om zo de mening van de doelgroep hierin nog meer mee te nemen. Het is niet zo dat het advies hierdoor niet is geschreven op basis van co-creatie.

Focusgroep

Door het netwerk van Denktank 50+ en het netwerk van mijn critical friend te gebruiken zat er in de samenstelling van de focusgroep een bepaalde overeenkomst tussen de deelnemers. Zij zijn allemaal op hun eigen manier betrokken bij groepen, organisaties of scholen die praten en nadenken over de toekomst van ouderen en wat hun behoeften daarin zijn. Het nadeel van een focusgroep kan zijn dat er een 'groupthink' komt. Dit wil zeggen dat uiteindelijk iedereen dezelfde mening aanneemt. (Fischer, T., Julsing, M. 2019) Op voorhand was dit een risico. Achteraf is gebleken dat de deelnemers allemaal een eigen mening en visie hadden en konden de resultaten worden gebruikt.

Mixed methods onderzoek

Achteraf is gebleken dat het combineren van kwalitatief en kwantitatief onderzoek erg arbeidsintensief was. Op voorhand is hier geen rekening mee gehouden waardoor de tijdsplanning is veranderd en er minder tijd overbleef voor andere onderdelen van het onderzoek. Vaak is het ook zo dat een mixed methods onderzoek wordt uitgevoerd in een team in plaats van een individu. Tijdens mijn onderzoek heb ik wel hulp gehad van mijn critical friend.

5.3 Toekomstig onderzoek

In de toekomst zou een vergelijkend onderzoek gedaan kunnen worden waarin er meer ouderen uit de doelgroep worden gesproken en waar er ook rekening wordt gehouden met de diversiteit van die doelgroep. Daarnaast zullen er ook meerdere gemeenten geïnterviewd kunnen worden om zo een beter beeld te krijgen over het huidige beleid door heel Nederland. De uitkomsten van dit onderzoek zijn een mooi uitgangspunt voor een eventueel vervolg. In het vervolgonderzoek is het uiteraard van belang dat er nog steeds wordt gewerkt in co-creatie.

6. Advies

Vanuit de resultaten van het onderzoek zijn er drie adviezen voor SDO - Support opgesteld. Deze adviezen kan SDO - Support als handvatten aanbieden aan gemeenten. In dit hoofdstuk wordt geadviseerd om in beleid meer focus te leggen op zingeving, als gemeente een faciliterende rol te spelen in de bewustwording en multidisciplinair samen te werken met andere organisaties.

Meer focus op zingeving

Zoals uit de resultaten is gebleken zijn gemeenten in hun beleid veel gefocust op woonvormen en het langer thuiswonen. Daarnaast ligt er ook een grote focus op het voorkomen van eenzaamheid onder ouderen. Het eerste advies wat SDO - Support aan gemeenten kan bieden is dat er meer aandacht mag komen voor zingeving. Zingeving gaat boven een goede woning. In het advies van de Raad van Ouderen (2019) wordt aangegeven dat het ouderen in de voorbereiding op de derde levensfase vooral moet gaan over zingeving, vitaliteit en sociale contacten. "*Zingeving is het zoeken naar betekenis en de behoefte te ervaren dat wat we doen in het leven een waarde heeft.*" (Movisie, 2017) Mensen zijn de hele dag opgenomen in zingeving zonder dat ze het doorhebben. We merken ook pas hoe belangrijk het voor ons is als er iets gebeurt wat ons uit ons doen en laten haalt. Je kan het vergelijken met hoe belangrijk water voor een vis is. De vis merkt dit pas als hij op het droge ligt. (Vosselman, M., & Leget, C. 2020)

Uit meerdere onderzoeken blijkt dat er in het huidige beleid veel gefocust wordt op hulp en voorzieningen die maken dat ouderen langer zelfstandig kunnen functioneren. (Huber, M. 2019; Machielse, A. 2017). Terwijl de focus ook zou moeten liggen op het hebben van een zinvol leven en het deel uitmaken van een sociale gemeenschap (Huber, M. 2019)

Uit het praktijkonderzoek is gebleken dat ouderen het meeste waarde hechten aan de activiteiten die zij doen en waar zij plezier uit halen. Uit de enquête is ook gebleken dat mensen in de voorbereiding op hun derde levensfase zich vooral focussen op welke activiteiten zij kunnen gaan doen na hun pensionering. Als we vanuit het praktijkonderzoek kijken naar hoe het huidige beleid van de gemeenten rondom ouderen er nu uit ziet, klopt het dat de focus veel ligt op het ontwikkelen van nieuwe woonvormen, het buurtgericht werken of de preventie van eenzaamheid.

De Raad van Ouderen (2019) stelt zelfs dat langer thuis wonen zingeving bemoeilijkt omdat contact met gelijkgestemden daardoor opgezocht moet worden en niet meer vanzelfsprekend is.

Dit advies wil niet zeggen dat gemeenten moeten stoppen met het kijken naar nieuwe woonvormen, buurtgericht werken of de preventie van eenzaamheid maar omdat de wensen en behoefte van ouderen ook nog ergens anders liggen is het goed als gemeenten zich hier ook op focussen binnen hun beleid.

Pak als gemeente de faciliterende rol in de bewustwording

Om de potentie van mensen in de derde levensfase beter te kunnen benutten is het nodig dat er op een andere manier naar jongere ouderen wordt gekeken. In de ontwikkeling van beleid zou er een bewustzijn moeten komen van de groeiende groep mensen in de derde levensfase en dat wat zij doen niet alleen gevolgen heeft voor hun eigen toekomst maar ook voor andere generaties. (Raad voor Volksgezondheid en Samenleving, 2020) Als de hele samenleving het belang inziet van deze bewustwording kan de samenleving worden ingericht voor de toename van het aantal ouderen.

Door mensen te prikkelen tot nadenken worden zij tot handelen aangezet. Van den Broek, A. H. S., Videler, A. C., en Van der Voort, P. H. J. (2021) stellen dat de bewustwording van het probleem tot een solidariteit in de samenleving kan leiden. Zij zijn wel van mening dat het creëren van deze bewustwording en daarmee ook een cultuurwijziging tijd en investering vergt voor meerdere generaties. De effecten van deze investeringen zullen dus ook pas later zichtbaar worden. Hieruit kan worden geconcludeerd dat er duurzaam beleid nodig is waar lokale gemeenten nu al mee kunnen starten.

Zowel de Raad van Ouderen (2019) als de ouderen uit de focusgroep vinden dat ouderen zelf een cruciale rol hebben om de derde levensfase voor te bereiden. Wat uit het praktijkonderzoek is gekomen en wat ondersteund wordt door literatuur is dat gemeenten juist een faciliterende rol kunnen spelen waarbij de wensen en behoeften van ouderen worden ondersteund. Als gemeenten een deel van de bewustwording van de vergrijzende samenleving in gang zet, kan dit een invloed hebben op de mate waarin ouderen hun derde levensfase goed kunnen voorbereiden.

Multidisciplinaire samenwerking

Wat alle gemeenten in de interviews aangegeven is dat zij niet als enige verantwoordelijk zijn voor een goede voorbereiding van de derde levensfase voor ouderen. Naast dat ouderen dit grotendeels zelf zijn, kijken zij ook naar welzijnsorganisaties, woningcorporaties en zorgorganisaties. Al deze partijen hebben er baat bij en zouden mee moeten werken aan het gezamenlijke doel; de samenleving zo indelen dat ouderen zich goed voor kunnen bereiden op de derde levensfase. Om dit te bereiken moet er worden samengewerkt. Het huidige beleid is al zo ingedeeld dat gemeenten veel samenwerken met deze organisaties. De vorm van samenwerken waarin professionals vanuit verschillende organisaties in meerdere sectoren samenwerken, wordt multidisciplinaire samenwerking genoemd. (Grubben, E. 2011) Het voordeel hiervan is dat er wordt gewerkt met professionals die allemaal een eigen expertise hebben en dat er wordt gewerkt aan hetzelfde doel ten behoeve van een bepaalde doelgroep.

Ook ouderen uit de focusgroep gaven aan dat naast gemeenten ook andere organisaties nog een rol kunnen spelen. Hierin is het ook belangrijk dat er goed wordt gekeken naar welke baten voor wie zijn en welke kosten daar bij horen. Gemeenten gaven aan dat zij aan de raad het effect moeten kunnen aantonen van acties die zij willen ondernemen. Als de baten bij een bepaalde organisatie liggen, moeten daar ook de kosten naartoe. Uiteraard is het in deze multidisciplinaire samenwerking van belang dat ouderen niet worden vergeten. Als er in co-creatie wordt nagedacht over de beste aanpak kan er een stap in de goede richting worden gezet.

7. Implementatieplan

Dit advies is geschreven aan SDO - Support, een adviesbureau die gemeenten adviseert over verbeteringen in het beleid. Op voorhand is met hen afgesproken dat het advies overgenomen kan worden richting gemeenten toe. Zij hebben mij gevraagd om dit te onderzoeken zodat zij een extra vlak hebben waarover zij gemeenten informatie of advies kunnen bieden indien gemeenten dit nodig hebben of vragen. Dit implementatieplan zal dan ook beschrijven hoe zij dit advies het beste kunnen overnemen op een manier wat binnen de werkwijze van de organisatie past.

SDO - Support heeft een werkwijze door in gesprekken met gemeenten over een dienst die de gemeente zelf heeft aangevraagd, ook te vertellen welke diensten zij nog meer verlenen. Als er bijvoorbeeld een gemeente is waar SDO - Support backoffice werkzaamheden voor gaat uitvoeren, vertellen zij in gesprekken dat zij ook clientervaringsonderzoeken doen of adviesrapporten schrijven over beleid. Daarnaast is SDO - Support actief op social media met als doel alle geïnteresseerde gemeenten te bereiken over de werkzaamheden die SDO - Support voor hen uit zou kunnen voeren. Om aan te sluiten bij deze werkwijze zijn er twee stappen die SDO - Support kan ondernemen om het geschreven advies te implementeren.

7.1 Acties

De stappen worden uitgewerkt door te beschrijven; 'wat er moet gebeuren', 'hoe het moet worden aangepakt' 'wie de actie moet uitvoeren' en 'wanneer dit gedaan moet worden'.

Stap 1

Publiceren op social media

Wat: Het advies moet gepubliceerd worden op de sociale media kanalen van SDO - Support.

Hoe: Door een vergelijkbare post te maken van dit onderzoek als wat zij doen voor andere onderzoeken. Hierin moet worden uitgelegd dat het een afstudeerscriptie betreft waarin er onderzoek is gedaan naar de gemeentelijke rol in de voorbereiding op de derde levensfase. SDO - Support moet in deze post aangeven dat zij gemeenten hier dus nu over kunnen adviseren en bij kunnen ondersteunen.

Wie: Binnen SDO - Support is iemand aangewezen die de publicaties doet op social media. Zij moet ook deze publicatie uitvoeren.

Wanneer: Normaliter publiceert SDO - Support hun onderzoeken zodra deze zijn afgerond. Aangezien gemeenten het op het moment nog druk hebben met de corona - pandemie is het verstandig om dit uit te stellen. Het beste moment van publiceren zou zijn als de samenleving weer zo goed als normaal open gaat en gemeenten Corona niet meer als hoofdzaak hebben.

Stap 2

Bespreken van kennis

Wat: SDO - Support moet in gesprekken met gemeenten aangeven dat dit onderzoek is gedaan en dat zij hier kennis over hebben.

Hoe: Als SDO - Support met gemeenten in gesprek gaan die geïnteresseerd zijn in werkzaamheden die SDO - Support kan uitvoeren, kan SDO - Support aangeven dat zij ook kunnen adviseren over het beleid rondom het voorbereiden van ouderen op de derde levensfase. Dit kunnen zij doen zoals zij ook vertellen over clientervaringsonderzoeken of backofficewerkzaamheden.

Wie: Wie dit doet is afhankelijk van wie er in gesprek gaat met gemeenten. Het beste is dat de werknemers die het meeste af weten van dit onderzoek dit aangeven bij de gemeenten.

Wanneer: Zoals is aangegeven moet dit gebeuren als SDO - Support in gesprek gaat met gemeenten over eventuele werkzaamheden die zij kunnen uitvoeren.

7.2 begroting

Kosten

Op voorhand van het adviesrapport zijn de verwachtingen van de implementatie met SDO - Support besproken. Daaruit bleek ook dat er weinig kosten zijn voor de hierboven beschreven acties. Er zijn wel een aantal kosten verbonden aan stap 1. Voor het implementeren van stap 2 zijn geen kosten verbonden omdat het doel van de gesprekken waar daarover gesproken niet gaat over dit advies.

Activiteit	Gemaakte uren	Aantal personen	Kosten €60,- per uur p.p	Totaal
Social Media overleg	30 minuten	4	€30,- x (4 x 30 minuten)	€120,-
Sparren over publicatie	30 minuten	2	€30,- x (2 x 30 minuten)	€60,-
Schrijven publicatie	60 minuten	1	€60,- x 1	€60,-
Plaatsen en archiveren	15 minuten	1	€15,- x 1	€15,-
				€255,-

Baten

Hoe meer kennis SDO - Support heeft over verschillende onderwerpen, hoe groter de kans is dat zij meer opdrachten krijgen van verschillende gemeenten. Het voordeel aan dit adviesrapport is dat het kennisveld van SDO - Support wordt vergroot. Dit adviesrapport is geschreven op basis van een huidige maatschappelijke ontwikkeling en uitdaging waar uiteindelijk alle gemeenten mee aan de slag moeten. Door dit advies komt SDO - Support beslagen ten ijs en behouden zij de rol van kennispartner en adviseur. Door dit te publiceren en voor te leggen aan gemeenten draagt SDO - Support ook bij aan het leveren van een leeftijdsvriendelijke dienst. Er wordt door middel van dit onderzoek aandacht gegeven aan de huidige ontwikkeling van de groei van de groep mensen in de derde levensfase. Wat ook terugkomt in het advies voor gemeenten is dat er bewustwording moet komen over deze groei. SDO - Support zet hiermee al een stap in de goede richting. De bal ligt vervolgens bij gemeenten wat zij er mee doen.

8. Reflectie

Wat heb ik geleerd ten aanzien van de leeruitkomsten en competenties?

Het toepassen van kennis over veroudering

Tijdens het onderzoek heb ik zowel uit de literatuur als uit het praktijkonderzoek veel nieuwe kennis opgedaan. Ondanks dat het niet de eerste keer was dat ik aan de slag ben gegaan met dit onderwerp, heeft het mij weer tot nieuwe inzichten gebracht. Ik vond het bijzonder om met de deelnemers uit de focusgroep te bespreken hoe zij hun derde levensfase ervaren. Ik vond het mooi om te zien dat hun behoeften ook daadwerkelijk overeenkomen met de literatuur. Zelf had ik verwacht dat zij ontzettend veel bezig waren met een leeftijdsbestendige woning maar er kwam naar voren dat zingeving voor hen het belangrijkste was. Ook uit de enquête zijn er mooie antwoorden gekomen over de voorbereiding op de derde levensfase. Deze ouderen genieten ervan of kijken er ontzettend naar uit. Uiteraard heeft de medaille ook een keerzijde en bestaat er ook een groep ouderen die helaas minder kan genieten van de derde levensfase. Het lijkt mij interessant om ook hier ooit meer kennis over op te kunnen doen. Naast dat ik veel nieuwe kennis heb gedaan door met ouderen te bespreken heb ik ook van de literatuur veel opgestoken. Voor mij was het voordat ik hier aan begon nog niet bekend hoe belangrijk de voorbereiding op de derde levensfase nou eigenlijk is en welke invloed dit ook heeft op de rest van de samenleving. Daarnaast is ook mijn kennis over zingeving vergroot. Ik vind de combinatie tussen literatuur en de kennis opgedaan uit de praktijk erg waardevol omdat je zo voor mijn gevoel het meest dichtbij de echte behoefte van ouderen komt en hier je eigen kennis en expertise in kan meenemen om te komen tot een eindproduct.

Co-creëren, verbinden, samenwerken

Wat ik het gehele onderzoek als ontzettend prettig heb ervaren is het samenwerken met mijn oudere critical friend. Het is een aantal keer voorgekomen dat ik een plan had voor het onderzoek, dit met hem heb besproken en dat het plan vervolgens is gewijzigd. Ik begon nog meer in te zien dat mijn manier van kijken en denken heel anders is dan van iemand die bijna 50 jaar ouder is dan ik. Als ik dit niet had gedaan was mijn onderzoek er kwalitatief misschien niet minder om geweest maar had het wel minder aangesloten bij de doelgroep. Daarnaast vind ik het intergenerationele contact iets heel waardevols. We leren echt van elkaar en samen zijn we tot een mooi eindproduct gekomen.

Wat ook erg mooi was, was het samenstellen en het houden van de focusgroep. Door een mailtje te sturen waarin echt het belang van de oudere werd benadrukt is er een groep samengesteld met zes mensen waarvan de meeste elkaar nog niet kenden. Zij hebben zich aangemeld omdat zij allemaal graag iets wilde vertellen en wilde meedenken over het onderwerp de derde levensfase. Helaas hebben we elkaar niet fysiek kunnen ontmoeten maar ook online kwam er een heel dynamisch en prettig gesprek op gang. Vanuit de deelnemers kwam ook een hele positieve ervaring op de focusgroep. Het was voor mij waardevol om deze groep mensen bij elkaar te brengen en samen iets moois neer te zetten.

Signaleren, professionaliseren en benutten van kansen

Tijdens het onderzoek heb ik geprobeerd om zoveel mogelijk de kans te benutten om de wensen en behoeften van ouderen over te brengen in mijn advies zodat gemeenten er kennis van krijgen. In de gesprekken met gemeenten begon ik te signaleren dat het beleid wat zij maken niet aansluit op deze wensen en behoeften. Daar lag voor mij de kans om de relevantie van het onderwerp nog meer te benadrukken. Om de gemeenten te benadrukken heb ik de kansen benut die SDO – Support vanuit hun netwerk kon aanbieden en ook de kans dat ik twee critical friends had die mij verder konden helpen in mijn onderzoek heb ik met beide handen aangepakt.

Terugblik

Hoe is mijn visie als TG'er ontwikkeld in dit semester?

Ik denk dat ik in dit semester, meer dan in andere semesters, de waarde van een toegepast gerontoloog nog meer ben gaan inzien. Uiteraard was ik mij altijd bewust van welke rol een TG'er kan spelen in de samenleving maar door dit afstudeeronderzoek kreeg ik echt het idee dat ik deze rol een heel klein beetje zelf al kon uitvoeren. Wat zo opvallend was in mijn onderzoek is dat de wensen en behoeften van ouderen niet geheel aansloten bij het beleid wat het merendeel van de geïnterviewde gemeenten had. Door dat aspect ben ik mij meer bewust geworden van welke waarde een TG'er kan zijn. De kracht van een TG'er ligt naar mijn opinie echt in het ophalen van de wensen en behoeften van ouderen en deze vervolgens te vertalen naar de uitvoerende beroepscontext. De uitdaging ligt denk ik ook in die vertaalslag. Ik vond het erg intrigerend om vanuit deze rol met gemeenten in gesprek te gaan en hen vervolgens ook van een advies te kunnen voorzien.

Waar ben ik trots op?

Ik ben ontzettend trots op het feit dat ik, ondanks dat ik een vrij heftige periode heb gehad dit jaar, toch een afgerond onderzoek kan opleveren. Er zijn dit semester veel momenten geweest waar ik er echt van overtuigd was dat het mij gezien de omstandigheden niet ging lukken om het onderzoek te continueren. Ik ben trots op het doorzettingsvermogen en vastberadenheid die ik heb getoond. Verder ben ik ook trots dat ik uiteindelijk hulp heb gevraagd daar waar nodig. Tot slot ben ik trots dat ik heb geleerd dat niet altijd alles perfect hoeft te gaan en dat het ook bij mij oke is als er dingen even wat anders gaan dan ik gewend ben.

Wat zou ik de volgende keer anders doen?

De volgende keer zou ik iets eerder om hulp hebben gevraagd. Ondanks dat ik het wel gedaan heb, denk ik dat het beter was geweest als ik iets eerder aan de bel had getrokken. Qua tijdsplanning zou ik de volgende keer ervoor zorgen dat meteen vanaf het begin duidelijk is wat ik ga onderzoeken zodat ik meteen kan beginnen. Als er dit jaar geen Corona pandemie was geweest had ik ook meer ouderen fysiek willen spreken. Vooral in de focusgroep had ik het fijn gevonden om samen met de ouderen in een ruimte te spreken over het onderwerp.

Literatuurlijst

- Arends, J. & H. Schmeets (2018). Vrijwilligerswerk: activiteiten, duur en motieven. *Centraal Bureau voor de Statistiek*. Den Haag. Geraadpleegd op 17 oktober 2021, van [Vrijwilligerswerk: activiteiten, duur en motieven \(cbs.nl\)](#)
- Boone James & Wink (2006). The Third Age: a rationale for research. *Annual Review of Gerontology and Geriatrics*, Vol. 26. New York: Springer Publishing Company. Geraadpleegd op 10 november 2021, van [\(PDF\) Universities of the Third Age A Rationale for Transformative Education in](#)
- Broek, A. van den, C. van Campen, J. de Haan, A. Roeters, M. Turkenburg & L. Vermeij (2016). De toekomst tegemoet. Werken, leren, zorgen, samenleven en consumeren in het Nederland van later. *Sociaal en Cultureel Planbureau*. Den Haag. Geraadpleegd op 13 december 2021, van [De toekomst tegemoet | Publicatie | Sociaal en Cultureel Planbureau \(scp.nl\)](#)
- Cacioppo, J. T., & Patrick, W. (2008) Loneliness : Human nature and the need for social connection: *W/W Norton & Company*. Geraadpleegd op 10 december 2021, van [Loneliness: Human nature and the need for social connection. - PsycNET \(apa.org\)](#)
- Centraal Bureau voor Statistiek (2021, 11 maart) *Leefstijl en (preventief) gezondheidsonderzoek; persoonskenmerken*. Geraadpleegd op 15 december 2021, van <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83021NED/table?dl=3846D>
- Dingemans, E. & H. van Solinge (2011). Met pensioen: wat te doen? Tijdsbesteding van vroeggepensioneerden. *Demos*, vol. 27, pp. 4-7. Geraadpleegd op 9 november 2021, van [Demos. bulletin over bevolking en samenleving, jaargang 27, nummer 6, augustus 2011, p.4-7 \(nidi.nl\)](#)
- Fischer, T., & Julsing, M. (2019). *Onderzoek doen! : kwantitatief en kwalitatief onderzoek* (3de editie) [E-book]. Noordhoff. Geraadpleegd op 3 januari 2022
- Gallagher, C. (2012). Connectedness in the lives of older people in Ireland: a study of the communal participation of older people in two geographic localities. *Irish journal of sociology*, 20 (1), 84-102. Geraadpleegd op 11 december 2021, van [Connectedness in the Lives of Older People in Ireland \(tudublin.ie\)](#)
- Geurts, T., A. Poortman & T. G. Van Tilburg (2012). Older parents assisting their adult children in childcare: Does it pay off in later life? *Journal of Marriage and Family*, Vol. 74, pp. 239-250. Geraadpleegd op 10 oktober 2021, van [Older Parents Providing Child Care for Adult Children: Does It Pay Off? | Request PDF \(researchgate.net\)](#)
- Grubben, E. (2011). *HET REGISSEREN VAN MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING RONDOM KIND EN GEZIN*. Universiteit Utrecht. Geraadpleegd op 18 januari 2022, van <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/214332>
- Hewitt, A. Howie, Feldman, S. (2010) Retirement: What will you do? A narrative inquiry of occupation-based planning for retirement: Implications for practice, *Australian Occupational Therapy Journal*. 57. 8-16. Geraadpleegd op 24 november 2021, van [Retirement: What will you do? A narrative inquiry of occupation-based planning for retirement: Implications for practice \(oclc.org\)](#)

- Huber, M. (2019). Positieve Gezondheid – de status anno 2019. *Bijblijven*, 35(8), 7–17.
<https://link-springer-com.windesheim.idm.oclc.org/article/10.1007%2Fs12414-019-0079-6>
- Johnson, R. B., Onwuegbuzie, A. J., & Turner, L. A. (2007). Toward a Definition of Mixed Methods Research. *Journal of Mixed Methods Research*, 1(2), 112–133. Geraadpleegd op 17 januari 2022, van
<https://doi.org/10.1177/1558689806298224>
- Kooiker, S., A. de Jong, D. Verbeek-Oudijk & A. Boer (2019). Toekomstverkenning mantelzorg aan ouderen in 2040. *Sociaal en Cultureel Planbureau*. Den Haag. Geraadpleegd op 3 december 2021, van
[Toekomstverkenning mantelzorg aan ouderen in 2040 | Publicatie | Sociaal en Cultureel Planbureau \(scp.nl\)](https://www.sociaalencultureelplanbureau.nl/publicaties/toekomstverkenning-mantelzorg-aan-ouderen-in-2040)
- Machielse, A. (2017). *Empowerment van kwetsbare ouderen gaat altijd ook over zingeving*. Sociale Vraagstukken. Geraadpleegd op 10 januari 2022, van
<https://www.socialevraagstukken.nl/empowerment-van-kwetsbare-ouderen-gaat-altijd-ook-over-zingeving/>
- Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport (februari 2021) Dialoognota ouder worden 2020 – 2040. Den Haag. Geraadpleegd op 3 oktober 2021, van [Dialoognota Ouder worden 2020–2040 | Rapport | Rijksoverheid.nl](https://www.rijksoverheid.nl/documenten/dialoognota-ouder-worden-2020-2040)
- Movisie. (2017). *Zingeving*. Geraadpleegd op 3 januari 2022, van
https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2018-06/zingeving_2017.pdf
- Ouweland, C. de Ridder, D.T.D. Bensing, J.M. (2006) Situational aspects are more important in shaping proactive coping behaviour than individual characteristics: A vignette study among adults preparing for ageing. *Psychology and Health* 21, 809–825. Geraadpleegd op 14 december 2021, van
<https://web-a-ebshost-com.windesheim.idm.oclc.org/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=6a63396f-40b5-4fcf-afe4-8baf379bb588%40sessionmgr4006>
- PBL (2019). Zelfstandig thuis op hoge leeftijd. Geraadpleegd op 23 november 2021, van
<https://themasites.pbl.nl/o/zelfstandig-thuis-hoge-leeftijd/>
- Peek, C. (2021) Studiehandleiding_advies leeftijdsvriendelijke_dienst_TG-ALDI. Hogeschool Windesheim Zwolle. Geraadpleegd op 17 januari 2021, van <https://elo.windesheim.nl/Start.aspx#-213>
- Raad van Ouderen. (2019). *Advies raad van ouderen – zingeving*. Rijksoverheid. Geraadpleegd op 3 januari 2022, van
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brieven/2019/11/30/advies-raad-van-ouderen-zingeving>
- Raad voor Volksgezondheid en Samenleving. (januari 2020) *De derde levensfase: het geschenk van de eeuw*. Den Haag. Geraadpleegd op 10 oktober 2021, van [De derde levensfase: het geschenk van de eeuw | Advies | Raad voor Volksgezondheid en Samenleving \(raadvsv.nl\)](https://www.raadvsv.nl/publicaties/de-derde-levensfase-het-geschenk-van-de-eeuw)
- Rusinovic, K., M. Bochove & J. van de Sande (2019). Collectieve woonvormen voor ouderen. Een urgente opgave voor urban governance. *Haagse Hogeschool*. Den Haag. Geraadpleegd op 13 november 2021, van
[collectieve-woonvormen-ouderen.pdf \(dehaagsehogeschool.nl\)](https://www.dehaagsehogeschool.nl/collectieve-woonvormen-ouderen.pdf)

- Schalk, R. (2013) Het lokaal ouderenbeleid is dood. Leve de ouderenparticipatie! *Geron*, 2, 4-8. Geraadpleegd op 15 december 2021, van https://www.researchgate.net/publication/277566872_Het_lokaal_ouderenbeleid_is_dood_Leve_de_ouderen_participatie
- ten Bruggencate, T., Luijckx, K., & Sturm, J. (2017). Social needs of older people: a systematic literature review. *Ageing & Society*, 1-2. Geraadpleegd op 10 oktober 2021, van [Social needs of older people: A systematic literature review – Tilburg University Research Portal](#)
- ten Bruggencate, T. (2018) Verbonden door wederkerigheid. *Geron*. 20 (3), 10-12. Geraadpleegd op 13 december 2021, van [Verbonden door wederkerigheid - Geron \(gerontijdschrift.nl\)](#)
- van der zee, F. (2016) *Analyseren van data uit interviews*. Hulp bij onderzoeken. Geraadpleegd op 18 november 2021, van https://hulpbijonderzoek.nl/wp-content/upload_folders/hulpbijonderzoek.nl/2016/10/White-Paper-Analyseren-van-interviews.pdf
- Volckaert, E. De Decker, P. Van de Kerckhove, B. Wellens, C. & Schillebeeckx, E. (2018) Oud? dat zijn anderen. *Geron* 20, 29-32. Geraadpleegd op 14 december 2021, van <https://link-springer-com.windesheim.idm.oclc.org/article/10.1007%2Fs40718-018-0159-1>
- Vosselman, M., & Leget, C. (2020). *Zingeving in zorg en welzijn* (2de editie). Boom uitgevers Amsterdam. Geraadpleegd op 6 januari 2022, van <https://www-boomportaal-nl.windesheim.idm.oclc.org/boek/9789024429080#1>
- Winkelhof, M. van, G. Wilminck, P. Scheltens, M. Olde Rikkert, E. Scherder, K. van 't Land, E. Richard, B. Lahuis, G.J. Blesseels & R. Wenselaar. (2019). Laten we de duurste ziekte aanpakken – dementie. Geraadpleegd op 14 november 2021, via <https://www.nrc.nl/nieuws/2019/10/21/laten-we-de-duurste-ziekte-aanpakken-dementie-a3977408>
- Winsemius, A. Vissers, M. Hilhorst, P. Duwehand, A. (2020) Vitale ouderen kunnen veel meer betekenen voor de samenleving. *Sociale Vraagstukken*. Geraadpleegd op 14 december 2021, van <https://www.socialevraagstukken.nl/vitale-ouderen-kunnen-veel-meer-betekenen-voor-de-samenleving/>
- Zwet, R. van der & J.W. van de Maat (2018). Preventie van eenzaamheid. Utrecht: Movisie. Geraadpleegd op 6 december 2021, van [Preventie van eenzaamheid | Movisie](#)

Bijlagen

1. Plan van aanpak

Plan van aanpak

Advies Leeftijdsvriendelijke Dienst TG- ALDixx021

SDO Support
ondersteuning in het sociaal domein

Windesheim

SDO - Support: Adviesbureau sociaal domein
Hogeschool Windesheim Zwolle - Toegepaste gerontologie: Age friendly design & Innovation

Assink, L.
l.assink@sdo-support.nl
+31 6 36310670

Peek, C.
cgm.peek@windesheim.nl
+31 6 46235332

Jeske Roerink
jeskerorink@gmail.com
+31 6 30069310
S1130279

2 oktober 2021, Enschede

Kans1

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Introductie SDO - support	3
Aanleiding	3
Centrale adviesvraag	4
Doelstelling van het project	4
Beoogde eindresultaat	4
Activiteitenplan	4
Stakeholders	5
Co - creatie	5
Waarborging kwaliteit	6
Randvoorwaarden	6
Planning	7
Literatuurlijst	9

Introductie SDO- support

SDO-support is een adviesbureau wat werkt vanuit de gedachte dat de gemeente een fundamentele meerwaarde biedt voor haar burgers. Vanuit het vakgebied willen zij samen met gemeenten bouwen aan een sterk sociaal domein.

SDO - support levert verschillende diensten. Zij bieden bij de Academie Sociaal Domein specifieke opleidingen aan voor het sociaal domein. De lessen worden gegeven door deskundige docenten die zelf in het sociaal domein werken. Ook geven ze advies aan verschillende gemeenten over verbeteringen in processen, het beleid of verbindingen tussen verschillende afdelingen. Daarnaast voeren zij ook alle voorkomende werkzaamheden uit de backoffice van het sociaal domein uit. Dit zodat gemeenten zelf meer tijd en geld over hebben voor de daadwerkelijke zorginzet. Alle medewerkers van SDO- support worden intern zo opgeleid dat ze zelfstandig een externe opdracht kunnen uitvoeren. Zo worden er profielen gedetacheerd als projectleider of beleidsadviseur. Er wordt door SDO - support al jaren cliëntervaring- en tevredenheidsonderzoek en kwaliteit - en rechtmatigheidsonderzoek uitgevoerd in het sociaal domein. Er wordt onderzocht wat gemeenten willen weten van cliënten en vervolgens wordt er een rapportage van gemaakt met een directe koppeling naar de praktijk en aanbevelingen waarmee de gemeente aan de slag kan.

Missie:

SDO Support staat midden in het werkveld van het sociale domein. Wij werken er graag samen met uw gemeente aan om te zorgen dat u grip heeft op het sociale domein.

Visie:

Door verbinding te maken tussen uw én onze kennis en uw én onze professionals werken we samen aan grip op het sociale domein. Iedere gemeente is uniek dus wij kijken eerst wat er speelt om vervolgens ondersteuning op maat te bieden

Aanleiding

De Raad voor Volksgezondheid en Samenleving becijferde dat het aantal Nederlanders in de derde levensfase groeit van 2,4 miljoen in 2018 naar 3,2 miljoen in 2040. Tijdens de derde levensfase zullen veel dingen veranderen. Op dit moment bereiden instanties en ouderen zelf zich niet altijd voldoende voor op de laatste fase. De ouderen van nu zijn anders dan de ouderen van dertig jaar geleden. De rol van de overheid verandert ook. De burger moet meer zelf doen, maar moet daar ook toe worden aangezet, schrijft de Raad van Ouderen. Dagelijks beginnen ouderen onbewust en onvoorbereid aan 'de derde levensfase.' (Ministerie van VWS, 2021) Veel ouderen die een stabiele huidige situatie hebben waar zij tevreden mee zijn, of soms misschien wat minder, willen zo lang mogelijk thuis blijven wonen en willen niet nadenken over het ouder worden en de eventuele beperkingen die hiermee gepaard gaan. (Volckaert, E. De Decker, P. Van de Kerckhove, B. Wellens, C. & Schillebeeckx, E. 2018) Doordat hier niet over na wordt gedacht kunnen er onverwachte hindernissen op hun pad komen waar ze niet op voorbereid waren. Naast het aanpassen aan en het erkennen van de 'hindernissen' in de omgeving is het plannen van de toekomst een essentiële strategie in het ouder worden. Door verschillende demografische veranderingen en vooral het veranderen van de verzorgingsstaat, wordt het toekomstgericht gedrag belangrijker voor ouderen. Zij moeten uiteindelijk meer verantwoordelijkheid nemen voor hun leven. (Ouweland, C. de Ridder, D.T.D. Bensing, J.M. 2006)

Omdat SDD - support samen met gemeenten wil blijven werk aan een sterk sociaal domein is het belangrijk dat er vanuit SDD aandacht wordt besteed aan dit soort fundamentele onderwerpen. Zij willen graag op voorhand gemeenten vanuit hun onderzoeken adviseren. SDD - support wil hiermee gemeenten aanzetten tot hulp bij het voorbereiden op de derde levensfase van hun oudere inwoners. Het voordeel voor gemeenten is dat als zij ouderen gaan helpen met hun toekomst voorbereiding, uiteindelijk minder kosten zullen hebben. Zoals hiervoor genoemd kan de voorbereiding helpen om onverwachte hindernissen te voorkomen. Vaak is het zo dat door deze onverwachte hindernissen ouderen extra zorg of begeleiding nodig hebben. Als de gemeente deze hindernissen voor een groot deel kan voorkomen zal je dit terug zien in de mindere kosten die zij in een ander geval wel hadden gehad voor de zorg en/of begeleiding.

Centrale adviesvraag

Welk advies kan SDD - support geven aan hun klant gemeenten om ze aan te zetten tot hulp bij het voorbereiden op de derde levensfase van hun oudere inwoners?

Doelstelling van het project

SDD-support wil graag samen met gemeenten blijven werken aan een sterk sociaal domein. Daarnaast dienen zij ook als kennispartner voor gemeenten. Het doel is om gemeenten op voorhand te adviseren over het helpen bij het voorbereiden op de derde levensfase, waardoor er bewustwording wordt gecreëerd en zij hier mee aan de slag kunnen.

Beoogde eindresultaat

Het beoogde eindresultaat is een advies aan SDD - support waarmee zij kunnen adviseren naar gemeenten toe. Het beoogde resultaat hiervan is dat gemeenten in eerste instantie zich bewust worden van de mogelijkheden en de essentie hiervan.

Activiteitenplan

Om antwoord te geven op de hoofdvraag en vervolgens een advies te schrijven aan SDD - support ga ik verschillende soorten onderzoek uitvoeren. Te beginnen bij het literatuuronderzoek. Om duidelijk te krijgen waarom het zo belangrijk is dat gemeenten hun ouderen helpen bij het voorbereiden op de toekomst ga ik op zoek naar wetenschappelijke literatuur over de essentie van toekomst voorbereiding voor ouderen. Ook ga ik literatuuronderzoek doen over het creëren van bewustwording en hoe dit het beste gedaan kan worden.

Naast het literatuuronderzoek ga ik ook veldonderzoek doen. Dit ga ik doen door in gesprek te gaan met medewerkers van een aantal klant gemeenten van SDD - support. Op voorhand wordt onderzocht welke gemeenten dit worden. Dit hangt af van het aantal ouderen in die gemeente en het al bestaande beleid. Dit wordt onderzocht voordat er medewerkers worden benaderd. Dit zullen met name beleidsmedewerkers zijn maar daarnaast ook werknemers van andere afdelingen. De gesprekken zullen als semi- gestructureerde interviews worden afgenomen. De reden hiervan is dat elke gemeente verschillend is en het dus heel aannemelijk is dat sommige vragen iets moeten worden aangepast maar dat er ook vragen zijn die aan elke gemeente gesteld kunnen worden.

Om de wensen en behoeften van de doelgroep op te halen ga ik kwalitatief en kwantitatief onderzoek doen. Het kwalitatieve onderzoek wordt gedaan door middel van het organiseren van een focusgroep. In deze focusgroep ga ik spreken met ouderen die net beginnen aan hun derde levensfase. Hierin wil ik met hen bespreken hoe zij kijken naar toekomst voorbereiding, wat zij nodig hebben om deze levensfase goed te kunnen beginnen en over wat zij zelf kunnen doen om deze fase goed in te gaan. Door mijn eigen netwerk en het netwerk van SDO - support te gebruiken, ga ik een groep ouderen verzamelen die hierover met mij in gesprek wil gaan. Bij het benaderen van deze groep zal ik aan voorhand een aantal vragen stellen om zo zeker te weten dat ik met de juiste doelgroep aan tafel ga.

Naast de focusgroep ga ik ook kwantitatief onderzoek uitvoeren. Dit ga ik doen door een aantal vragen toe te voegen aan een enquête die SDO - support afneemt voor een klanttevredenheidsonderzoek voor een zorgaanbieder. Deze enquêtes worden door een deel door mij telefonisch afgenomen en ik ben ook betrokken bij het opstellen hiervan. Er worden voor dit onderzoek 100 mensen opgebeld die zelf huishoudelijke hulp ontvangen. Een deel hiervan ga ik de vragen stellen. Omdat deze enquête medio november al begint en ongeveer een maand duurt is het voor mij haalbaar om op tijd de resultaten te krijgen. Door het systeem wat SDO - support gebruikt, kan ik ook al tussentijdse resultaten zien.

Voor het kwantitatieve onderzoek bevaag ik een andere doelgroep dan voor het kwalitatieve onderzoek. De vragen die ik ga bijvoegen in de enquête zullen zijn voor ouderen die al verder in hun derde levensfase zitten. Aan hen wil ik vragen wat voor hen, achteraf gezien, behulpzaam zou zijn geweest om deze fase goed te kunnen doorlopen/beginnen. Deze resultaten ga ik analyseren met het systeem wat SDO - support ook gebruikt voor hun eigen analyse.

Door vanuit twee verschillende doelgroepen informatie op te halen, komt er een completer beeld van wat mensen aan het begin van de fase willen en wat mensen die al aan de fase zijn begonnen in het begin hadden gewild.

Stakeholders

In dit onderzoek zullen verschillende stakeholders betrokken worden. Uiteraard is SDO - support er daar een van. Zij zijn de opdrachtgever van dit onderzoek. Het advies wat ik uiteindelijk schrijf is een product wat zij kunnen gebruiken om gemeenten hierover te adviseren. De gemeenten zijn hierin ook een stakeholder. Het advies wat SDO - support vanuit mij krijgt, is geschreven voor gemeenten. Zij worden betrokken in het onderzoek en het eindproduct is ook voor hen. Door het advies kunnen zij eventuele stappen gaan zetten in het beleid of wordt kan er bewustwording komen binnen de organisatie. Ouderen zijn ook stakeholders van dit onderzoek. De wensen en behoeften van hen worden in kaart gebracht en komen terecht bij gemeenten. Hierdoor kan er worden gekeken naar oplossingen of werkwijzen die écht werken en ook op basis zijn van de juiste behoeften.

Co - creatie

De co-creatie tijdens dit onderzoek wordt toegepast op verschillende manieren. Ten eerste heb ik gesprekken met een oudere *critical friend* die mij tijdens het gehele onderzoek adviseert en feedback geeft. Ten tweede ga ik tijdens de focusgroep in gesprek met ouderen en wil ik samen met hen tot de beste uitkomst komen. Ten derde neem ik telefonische enquêtes af aan mensen die huishoudelijke hulp ontvangen. Een groot deel hiervan is minimaal 65+. Door mijn eigen vragen in te voegen bij de enquête ontvang ik kennis van deze doelgroep door met hun zelf in gesprek te gaan en ze zo mee te nemen in dit onderzoek.

Waarborging kwaliteit

Om de kwaliteit van het onderzoek te waarborgen is het in eerste instantie zaak om goed te blijven communiceren met de opdrachtgever. Het is belangrijk dat hun verwachtingen scherp en haalbaar zijn en dat we het eens zijn over wat er uiteindelijk moet worden opgeleverd. Daarnaast is het ook belangrijk dat de eisen van Windesheim hier ook in te verwerken zijn. Deze moeten duidelijk zijn voor zowel de student als de opdrachtgever. Aangezien het onderzoek vanuit de studie toegepaste gerontologie wordt uitgevoerd is het belangrijk dat de doelgroep er in wordt betrokken. Het werken in co-creatie is een must voor het kwalitatief goed kunnen uitvoeren van dit onderzoek. Het is belangrijk dat er vanuit een haalbare tijdsplanning wordt gewerkt. Hierdoor kan ik gestructureerd te werk gaan en voorkom ik tijdsdruk of tijdtekort. Om de resultaten van de verschillende onderzoeksmethoden goed te kunnen analyseren is het belangrijk dat ook hier structuur in zit. Hieronder valt het voorbereiden van de onderzoeken maar ook dat er bij elk interview dezelfde vragen worden gesteld zodat antwoorden vergeleken kunnen worden. De kwaliteit van de enquêtevragen wordt gewaarborgd door met een goed analysesysteem te werken. Dit is mogelijk vanuit SDO - support. Om het literatuuronderzoek kwalitatief goed op te leveren is het zaak om juiste wetenschappelijke bronnen te gebruiken en dus ook helder te hebben welke bronnen onder de eisen vallen. Ten slotte is het belangrijk dat ik in de rol blijf van adviseur. Er moet een balans worden gevonden tussen de eisen van de opdrachtgever en de school. Om deze rol goed te vervullen kunnen de gesprekken met Critical Friends helpen. Het advies moet worden geschreven op basis van de bevindingen die ik doe in het onderzoek en het moet voorkomen worden dat ik het advies ga geven op basis van de wensen van de opdrachtgever of vanuit Windesheim. Dit betekent uiteraard niet dat er niet voldaan kan worden aan zowel de wensen en mijn bevindingen.

Randvoorwaarden

Er zijn een aantal randvoorwaarden waaraan voldaan moet worden om dit onderzoek goed uit te kunnen voeren:

- Begeleiding vanuit SDO - support
- Begeleiding vanuit Windesheim
- Een werkruimte
- Toegang tot gegevens van SDO - support
- Het gebruiken mogen maken van het netwerk van SDO - support
- Het gebruik mogen maken van de analysesystemen van SDO - support
- Werkruimte voor onderzoeksmethoden zoals een focusgroep

Planning

Week	Activiteiten
Week A 6-12 sep	<ul style="list-style-type: none"> - Donderdag 9 sep, vrijdag 10 sep college - Inwerken SDO-support - Huisbezoeken
Week B 13-19 sep	<ul style="list-style-type: none"> - Donderdag 16 sep college - Plan van aanpak schrijven - Adviesvraag vaststellen - Huisbezoeken
Week C 20-26 sep	<ul style="list-style-type: none"> - Data analyseren onderzoek SDO - Plan van aanpak schrijven - Personal roadmap maken - Huisbezoeken
Week D 27 sep - 3 okt	<ul style="list-style-type: none"> - Donderdag 30 sep college PVA presenteren - Data analyseren onderzoek SDO - Planning PVA maken - Deelvragen opstellen - Onderzoeksmethoden bepalen - Personal roadmap maken
Week E 4-10 okt	<ul style="list-style-type: none"> - Maandag 4 oktober 9:00 deadline Plan van Aanpak - PVA voorleggen aan SDO - support - Trainingsdag adviserend schrijven - Literatuuronderzoek - Onderzoeken welke klant gemeenten benaderd moeten worden - Vragen opstellen voor klant gemeenten SDO - Klant Gemeenten SDO benaderen - Gesprekken Critical Friends voorbereiden - Presentatie maken ontwikkelingsplan - Vrijdag 8 oktober 10:00 ontwikkelingsplan pitch
Week F 11-17 okt	<ul style="list-style-type: none"> - Meeting met leerwerkgroep - Literatuuronderzoek - Klant gemeenten SDO benaderen - Resultaten vragenlijst klant gemeenten uitwerken - Mensen verzamelen & uitnodigen voor een focusgroep (evt online) - Gesprekken Critical Friends
Week G 18 - 24 okt	<ul style="list-style-type: none"> - Huisbezoeken - Resultaten vragenlijst klant gemeenten uitwerken - Enquêtevragen bepalen kwantitatief onderzoek over behoefte ouderen - Focusgroep voorbereiden - Literatuuronderzoek
Week H 25 - 31 okt	<ul style="list-style-type: none"> - Meeting met leerwerkgroep - Resultaten vragenlijst klant gemeenten uitwerken - Vragen voorbereiden & opsturen college - Donderdag 28 okt college - Huisbezoeken

Week I 1-7 nov	<ul style="list-style-type: none"> - Donderdag 4 okt Nationale bijscholingsdag - Meeting met leerwerkgroep - Enquête uitzetten
Week J 8-14 nov	<ul style="list-style-type: none"> - Focusgroep houden - Resultaten focusgroep uitwerken
Week K 15-21 nov	<ul style="list-style-type: none"> - Tussentijdse resultaten Enquête uitwerken en samenvoegen met uitkomsten focusgroep - College Windesheim - Resultaten focusgroep uitwerken - Gesprek Critical Friends
Week L 22-28 nov	<ul style="list-style-type: none"> - Definitieve resultaten enquête uitwerken - Adviesrapport schrijven - Feedback Critical Friends verwerken
Week M 29 nov - 5 dec	<ul style="list-style-type: none"> - Adviesrapport schrijven
Week N 6 - 12 dec	<ul style="list-style-type: none"> - College Windesheim - Adviesrapport schrijven
Week O 13 - 19 dec	<ul style="list-style-type: none"> - Donderdag 16 december 9:00 deadline concept - Voorbereiden presentatie & verdediging - Consult moment voorbereiden
Week P - 26 dec	<ul style="list-style-type: none"> - Online consult moment - Concept bespreken met SDO - support
Week Q 27 dec - 2 jan	<ul style="list-style-type: none"> - Feedback verwerken consultmomenten - Definitief adviesrapport schrijven - Voorbereiden presentatie & verdediging
Week R 3-9 jan	<ul style="list-style-type: none"> - Definitief adviesrapport schrijven - Voorbereiden presentatie & verdediging
Week S 10 - 16 jan	<ul style="list-style-type: none"> - Woensdag 19 jan 16:00 deadline eindproduct Presentatie en verdediging

Literatuurlijst

- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2021) Dialoognota ouder worden 2020 - 2040. Geraadpleegd op 15 september 2021, van <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/02/28/dialoognota-ouder-worden-2020-2040>
- Duwehand, C. de Ridder, D.T.D. Bensing, J.M. (2006) Situational aspects are more important in shaping proactive coping behaviour than individual characteristics: A vignette study among adults preparing for ageing. *Psychology and Health* 21, 809-825. Geraadpleegd op 17 september 2021, van <https://web-a-ebSCOhost-com.windesheim.idm.oclc.org/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=6a63396f-40b5-4fcf-afe4-8baf379bb588%40sessionmgr4006>
- Voldkaert, E. De Decker, P. Van de Kerckhove, B. Wellens, C. & Schillebeeckx, E. (2018) Duid? dat zijn anderen. *Geron* 20, 2 9-32. Geraadpleegd op 17 september 2021, van <https://link-springer-com.windesheim.idm.oclc.org/article/10.1007%2F40718-018-0159-1>

2. Uitwerking interviews

Rood = Epe Blauw = Lochem Groen = Leusden Paars = Enschede	
Codes	Fragment
VOORZIENINGEN	In Epe zijn verschillende preventieve oplossingen, dit houdt in dat ze nog niet meteen een maatwerkvoorziening krijgen via de WMO. Algemene voorzieningen zijn er. Dit zijn buurtpunten waar mensen verschillende activiteiten kunnen doen, mensen kunnen ontmoeten maar ook informatie en advies kunnen inwinnen
	Mensen blijven langer thuis wonen. Dus om ze daarop voor te bereiden voert onze welzijnsorganisatie, die wij daarvoor subsidiëren, gesprekken met inwoners 55+. Over hoe zij hun woning levensloopbestendig kunnen maken met kleine aanpassingen
	Via dat project <u>Thuiswonen Nu Later</u> gaan vrijwilligers op bezoek bij inwoners. Alle inwoners van 55+ zijn daarvoor aangeschreven. Het is niet verplicht maar er wordt een gesprek aangeboden als u daarvan gebruik wilt maken.
	Nee het is ook wel op het gebied van veiligheid, financiën, stukje zorg waar mensen terecht kunnen. Het is wel breder dan alleen wonen.
	Ja, we zijn ook nog bezig met een lening. Dat heet het <u>toekomstbestendig wonen lening</u> . Via die lening kunnen mensen een aanpassing aan hun huis doen waarbij ze wel een lening hebben maar dan spreek je ze ook wel aan op hun eigen verantwoordelijkheid dat ze zelf de aanpassingen in hun huis doen om langer thuis te blijven wonen.
	Ook die ontmoetingsplekken in de buurt zijn we nog meer mee bezig om dit verder te ontwikkelen.

	Ja er zitten ook vrijwilligers maar ook professionals van de welzijnsorganisatie. Er is eens in de zoveel tijd een juridisch spreekuur. Daar kunnen mensen advies vragen. Het zijn niet alleen vrijwilligers.
	Alles wat je hebt genoemd net (punten waar gemeente Lochem actief in is) is eigenlijk vooral gericht om te zorgen dat mensen zich voorbereiden voordat ze echt behoefte hebben aan een WMO voorziening.
	op zich denk ik wel dat er wel in verschillende kernen pilots zijn waar mensen zonder indicatie naartoe kunnen.
	Als ze daar zijn is daar ook een zorgcoördinator. Mensen kunnen hierbij terecht op het moment als mensen een vraag hebben en niet weten hoe ze daarmee om moeten gaan. Dat zijn een soort wegwijzers die ouderen wat vertellen over wat de mogelijkheden zijn als ze met een probleem zitten.
	We proberen in de kernen ontmoetingsplekken te realiseren waar mensen zo naartoe kunnen zonder aanmelding.
	Daar probeer je dan een aantal activiteiten te organiseren om mensen te motiveren en de zorgcoördinator heeft dan ook een rol.
	De zorgcoördinator is zo'n voorbeeld, daar zien we in Lochem wel alle goede effecten van. Dat heeft er wel voor gezorgd dat er bij de raad ook meer steun is voor die zorgcoördinator.
	Onafhankelijke cliëntondersteuning, zorgcoördinator is hier ook onderdeel van.
	Je hebt ook MEE, landelijke organisatie, die ook mensen kan helpen bij het aanvragen van iets of het weg wijzen naar een geschikte ondersteuning.

	We proberen ook wel met foldermateriaal en informatie mensen zich daar bewust van te maken dat die mogelijkheid er is.
	We proberen het ook via fysio's en huisartsen, om daar een folder neer te leggen zodat mensen weten dat die mogelijkheid er is.
	Dus we gaan nu een groepsgesprek initiëren om nog beter te begrijpen wat mensen nodig hebben en hoe we dat kunnen leveren.
	Zij (wzo) organiseren trainingen en geven informatie dus ook over levensloopbestendigheid en aanpassen van woningen. Zij (wzo) organiseren trainingen en geven informatie dus ook over levensloopbestendigheid en aanpassen van woningen.
	Die training (valpreventie) hebben we ook hier in Leusden nog dus dat bestaat allemaal nog wel maar niet meer onder die vlag
	We hebben ons gezondheidsbeleid maar wat er vooral speelt bij ouderen is eenzaamheid.
	Naast dat we ook onderwerpen als levensloopbestendig en buurtgericht wel mee bezig zijn maar dat zie je dan even wat kleiner.
	Ze hebben meerdere trainingen voor mensen. Daar zit ook dat valpreventie onder, wat ze in samenwerking doen met fysio's, maar daar zitten wel verschillende onderwerpen die ze dan ook weer in samenwerking met een ouderenbond uitwerken.
	OV is ook zo'n onderwerp. Hoe kan je daar gebruik van maken en zo hebben we daar ook al eens een training over hebben gegeven waar we minimale middelen vanuit de gemeente aan hebben gekoppeld.

	Bijvoorbeeld voor zo'n vraagstuk als eenzaamheid zie je wel dat er meer een beweging ontstaat richting ouderen
	Gezondheid is een groot thema aan het worden.
	Je hebt ook wel eens inzicht cursussen en dat soort zaken en dan zit het ook wat meer aan de werkgeverskant.
WONEN	Je woning moet dan ook geschikt blijven want je komt niet meer zomaar in een verzorgingstehuis.
	We proberen ze ook een beetje voor te bereiden op als je woning echt niet geschikt is om na te denken over verhuizen.
	Ja, we zijn ook nog bezig met een lening. Dat heet het <u>toekomstbestendig wonen lening</u> . Via die lening kunnen mensen een aanpassing aan hun huis doen waarbij ze wel een lening hebben maar dan spreek je ze ook wel aan op hun eigen verantwoordelijkheid dat ze zelf de aanpassingen in hun huis doen om langer thuis te blijven wonen.
	Er is toch nog wel meer vraag naar intramurale plekken dan dat wij nu in de gemeente Epe hebben.
	Er komt ook wel meer vraag naar echt de tussenwoning van wonen dus bijvoorbeeld wonen in een hofje waarbij ouderen bij elkaar wonen en gebruik maken van zorg maar niet in een verzorgingstehuis wonen.
	Het wonen is een belangrijk aspect voor de ouderen.

	We zijn nu ook regionaal aan het kijken om samen met woningcorporaties kunnen zorgen dat er meer tussenwoningen komen voor ouderen
	Ja, dat moet ook samen met ruimte dus dat zal niet zo heel snel zijn maar dat is wel iets waar we aandacht voor willen hebben de komende tijd. De woon-zorg visie en hoe we meer geschikte woningen voor ouderen kunnen realiseren.
	We zijn bezig met de voorbereiding van de woon-zorg visie voor ouderen
	We zijn bezig met kijken naar 2025, is er dan genoeg capaciteit.
	Dus hoe zit het met het woonverhaal, zijn er voldoende woningen en zijn deze woningen ook voldoende aangepast als levensloopbestendig
	We willen ook kijken of er nieuwe of andere woonvormen kunnen ontstaan. Meer hofjes of net wat ouderen willen maar dat we daar meer zicht op gaan krijgen.
	Als ik kijk naar dat verhaal waar ik het net over had, zo'n woon-zorg visie voor ouderen dan zouden daar voor mij ook wat meer actiepunten uit kunnen komen die wat meer wijk/buurtgericht zijn
	Daar zijn we ook aan het nadenken over de woonprogrammering, zou je niet met meer generatiewoningen willen werken in de toekomst
	Dat wonen gaat voor mij dan wel verder dan alleen de woning. Ook bijvoorbeeld hoe zit je in de omgeving, heb je nog genoeg mensen waar je contact mee hebt

BEWUSTWORDING	Het is wel een doelgroep (3e levensfase) waar we ons op richten. Maar we proberen hen al wel er bewust van te zijn dat er op een gegeven moment een tijd aanbreekt dat je wat afhankelijker wordt.
	We proberen ze ook een beetje voor te bereiden op als je woning echt niet geschikt is om na te denken over verhuizen.
	Ik denk dat het belangrijk is om die bewustwording te krijgen dat ze wel moeten gaan nadenken over hoe ze dat willen gaan doen.
	Dit doen we niet bij mensen die nog veel ouder zijn, deze kunnen dat wel aanvragen maar dit gaat wel echt om een stukje bewustwording bij die leeftijdsgroep.
	Als je die bewustwording niet creëert bij ouderen, dan vind ik het soms vermoeiend zoeken naar wat is onze rol als gemeente hierin
SAMENWERKING	De gemeente, welzijnsorganisatie en de woningcorporatie hebben gezamenlijk dit project gestart. (gesprekken 55+)
	We zijn nu ook regionaal aan het kijken om samen met woningcorporaties kunnen zorgen dat er meer tussenwoningen komen voor ouderen
	in Almen is er bijvoorbeeld een uitvraag geweest over waar ze behoefte aan hebben of bij geholpen zouden willen worden. Dat is lokaal allemaal uitgevoerd dus ja ouderen zijn daar zeker bij betrokken.

	Ja, dingen starten meestal vanuit het beleid van de gemeenten maar soms ook wel andersom dat andere organisaties iets signaleren en zeggen we moeten hier iets mee.
	Hier wordt dan nog een koppeling gemaakt met onze ouderenorganisaties.
	Op die manier wordt er wel uitvoering aangegeven maar het heel groots voeren van bijvoorbeeld een bewustwordingscampagne wat je in andere gemeentes ook wel ziet, gebeurt hier in de regio ook nog wel
	Ja, uitbesteed zij (wzo) voeren taken uit en per jaar hebben we een uitvoeringsplan en daar staan dan onderwerpen op.
	Ja, wat zij (wzo) doen is wij hebben ons beleidskader en uitvoeringsprogramma en zij maken daar hun eigen uitvoeringsprogramma op.
	Dat is niet echt de gemeente die dan het beleid neerlegt maar het is samen met elkaar afgesproken om ons op bepaalde vlakken in te zetten om eenzaamheid terug te dringen.
	We zullen altijd met partners moeten werken.
	Ik kijk niet zozeer naar bedrijven maar wel naar organisaties en daar liggen dan de meeste contacten wel bij de wat grotere ouderenorganisaties.
	We hebben veel met de VVT organisaties van doen. Ook veel met de corporaties.

	Dus daar zijn we wel veelvuldig mee in gesprek maar ik merk heel eerlijk rondom dit beleidstraject woon-zorg dat we nu heel even bewust hebben gezegd; in deze fase nog even niet.
	Die discussie zou nog moeilijker zijn wanneer we daar allerlei ouderen vertegenwoordigers aan tafel zouden hebben
KOSTEN	Daar speelt ook een kostenaspect mee. Als alle inwoners thuis blijven wonen in woningen die niet geschikt zijn op den duur, dan kan de gemeente alle aanpassingen gaan doen en dat is natuurlijk heel erg kostbaar (kost veel geld). In die zin moeten we ze daar ook wel goed op voorbereiden.
	Dit valt onder subsidie. Subsidie voor welzijnsactiviteiten. De welzijnsorganisatie krijgt geld vanuit de gemeente en zij voeren het uit.
	Maar ook voor de gemeente en voor de zorg algemeen dat de kosten dan lager zijn.
	Dat is wel lastig, zeker bij de raad om geld voor te krijgen omdat je bij preventie niet onmiddellijk ziet dat daardoor de kosten voor ondersteuning minder worden.
	De gemeente financiert een deel en de kernen vragen subsidie aan uit andere fondsen.
	maar je ziet gewoon dat de kosten vrij hoog zijn en de effecten vrij laag.
	Daarom is het voor de gemeente vaak lastig om voor zo'n project noodzakelijke financiering voor vast te stellen.

	En als je echt goed kan aantonen van mensen doen het niet en dat heeft voor ons vergaande financiële gevolgen dan kan je het op die manier doen.
	In principe betalen wij gewoon larex als zij advies geven of bijeenkomsten organiseren
ROL GEMEENTE	Er is een stukje eigen verantwoordelijkheid maar je merkt ook aan bepaalde bewonersgroepen dat zij gewoon nog niet zo ver zijn. Zij hebben altijd wel richting de overheid gekeken van die regelt wel dingen voor je.
	Sommige groepen zijn daar nog niet aan toe dus daar ligt wel een verantwoordelijkheid voor de gemeente om ze daar goed voor te lichten, te faciliteren als ze er zelf niet uitkomen
	Het eigenaarschap ligt bij de kernen zelf. Het is niet iets wat de gemeente inricht, wij faciliteren alleen.
	We proberen wel aan te sluiten bij wat er lokaal leeft.
	En wij zijn zelf niet uitvoerend
	we doen zelf op het gebied van algemene voorzieningen niet heel veel maar we hebben dan social workers die een aantal keren met mensen in gesprek gaan als er een probleem is maar eigenlijk worden alle preventieve activiteiten uitgevoerd buiten de gemeente zelf.
	Ja, dingen starten meestal vanuit het beleid van de gemeenten maar soms ook wel andersom dat andere organisaties iets signaleren en zeggen we moeten hier iets mee.

	En we hebben natuurlijk ons beleidsplan en we proberen daar wel acties te ondersteunen die bijdragen aan ons beleidsdoel.
	Ik zie meer in dat je ze handvatten biedt, dat je ze moet stimuleren of dat je ze informatie geeft.
	Maar het is vaak ook wel een soort wisselwerking vraag - aanbod. Daarom houden wij het klein, kijken op dat moment waar de behoeftes liggen
	maar als wij dat als gemeente alleen doen maakt dat het vaak gewoon lastig.
	Als gemeente zitten we wel te kijken van hoe kunnen we jullie helpen en bereiken.
	Het VWS komt met allerlei programma's en dat wordt dan voor ons gevoel een beetje uitgestort op de gemeenten
	Ik zou het heel graag aan willen daar waar de kansen liggen, een stimulerende rol hebben daar waar dat kan maar het moet niet zo geforceerd zijn.
	Het heeft ook iets raars, een voorbereidend gesprek voordat je bij de gemeente komt en dan zouden wij dat moeten faciliteren
	Lokaal, de bewustwording stimuleren is een te grote rol voor ons als gemeente.

DOELGROEP	in Almen is er bijvoorbeeld een uitvraag geweest over waar ze behoefte aan hebben of bij geholpen zouden willen worden. Dat is lokaal allemaal uitgevoerd dus ja ouderen zijn daar zeker bij betrokken.
	Ja dat denk ik wel, we hebben ook jaarlijks clientervaringsonderzoeken en we sturen dan vragenlijsten naar ouderen die dat jaar een WMO-voorziening hebben gekregen.
	en uit de resultaten van afgelopen jaar bleek dat 38% van de mensen <u>zeggen dat ze behoefte hadden aan iemand die ze kon helpen bij een vraag voordat ze bij de gemeente terechtkomen</u>
	Ja, we hebben twee adviesorganen voor de WMO dus we hebben een participatieraad en dat is meer op grote lijn het beleid en dan hebben we de RCL (raad cliëntenparticipatie Leusden) die betrekken we vaker iets meer in de ontwerfase om te kijken wat gebruikers vinden en waar wensen liggen.
	Je had vroeger de WMO - raad en dat heet nu dan de BAS (bewonersadviesraad) dat is een beetje de samenvoeging van verschillende cliëntenraden, adviesraden
	Die hebben we en in Enschede heb je ook het Seniorenplatform.
EFFECT	We merken nog niet bij de WMO ofzo dat dit afneemt, dit stijgt alleen maar.
	Omdat we zien dat de haalbaarheid en het effect van hoe je het kan inzetten vaak laag is.

	-We hebben al geld tekort en dit soort campagnes, het nadeel is dat de effecten pas op langere termijn te zien zijn.
VERLEDEN	We hebben in het verleden meer actieve trajecten gehad over levensloopbestendigheid, domotica en dat soort zaken.
	Ik weet dat we een paar jaar geleden met de corporaties daarin hebben samengewerkt
	Dat deden we toen met huisbezoeken, dat was dan vaak een woonconsulent die het gesprek aan ging.
OPLOSSING	Dan moet je een combinatie maken door bijvoorbeeld een koppeling te maken met vrijwilliger adviseurs of professionele adviseurs die bij mensen thuis komen om advies te geven over bijvoorbeeld domotica of woningaanpassingen
	Als het écht wil werken moet je volgens mij als gemeente er echt flink voor in de buidel willen tasten.
	Dan ga je dus heel erg in het preventieve werken dat je zegt nu geef je mensen vouchers om dingen aan te passen en de effecten voor gemeenten komen pas later.
	En als je echt goed kan aantonen van mensen doen het niet en dat heeft voor ons vergaande financiële gevolgen dan kan je het op die manier doen.
	Er zijn op alle manieren overal kosten en baten en dat moet volgensmij in zo'n project bij elkaar komen.

	Dat maakt het dat je op een gegeven moment, als je zo'n project aan wil gaan, wil je eigenlijk dat iedereen mee betaald aan de effecten die het oplevert en de baten die je straks hebt.
	Ik heb ook wel bij andere gemeenten gezeten en wat je daar bijvoorbeeld had, en daar was ik zeer gecharmeerd van; was een soort vrijwillige ouderenadviseur.
	Het gaat er gewoon om dat je het juiste gesprek met zo'n oudere hebt.
	Maar dat je het op die manier, niet vanuit de gemeente dat wij iets kwijt willen ofzo, je krijgt geen boodschap van ons mee. Maar ga wel een keer met elkaar het juiste gesprek daarin voeren.
	Soms komen ze daar samen niet uit en dan kan het best goed zijn om eens iemand langs te laten komen om met een derde te praten. Ik geloof ook dat dit soort gesprekken niet met iemand van de gemeente moeten zijn.
ROL ANDEREN	Maar de vraag is hoe je dat op de juiste manier, als wij als gemeenten willen insteken voor onze inwoners, of dan de werkgevers daar een rol in kunnen spelen. Als je bijvoorbeeld een groep hebt die wel in Leusden werkt maar er niet woont.
	Misschien moet je het veel breder pakken en via werkgevers of kijken op leeftijd en je hele bevolking aanschrijven.
	Ik vind zeker dat we daarin een taak hebben maar wat ik zei is het altijd moeilijk want mensen hebben daar vooral zelf een rol in.
	Want primair ligt die bij de ouderen zelf vind ik.

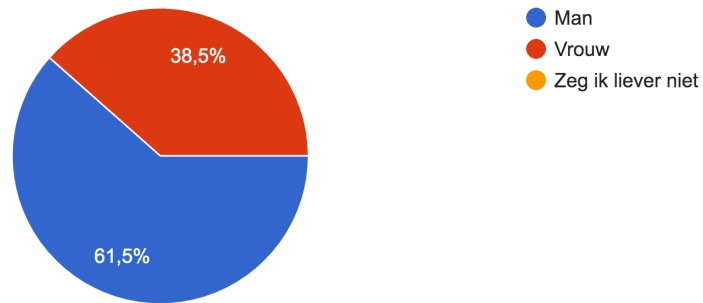
	Het gaat over gedrag van ouderen en daar hebben ze zelf ook een hele grote rol in.
	Eigenlijk pleit ik ervoor, doe dit alsjeblieft ook landelijk.
	Je hebt ook wel eens inzicht cursussen en dat soort zaken en dan zit het ook wat meer aan de werkgeverskant. Ik denk dat ik het liefst zou hebben dat het vanuit de bewoner of de vereniging zelf komt.
	Het liefst zou ik hebben dat dat soort voorbereidende zaken door mensen worden uitgevoerd die dicht bij die ouderen staan.
	Een kerk of andere vrijetijdsbesteding zouden daar best een rol in kunnen spelen.
	Dit soort zaken zouden eigenlijk onderwerp moeten zijn van het landelijke bestuur.
OVERIG	Ook omdat mensen ouder worden maar ook vanwege de invoering van het abonnementstarief. Mensen moeten ook een eigen bijdrage betalen voor voorzieningen die ze vanuit de WMO krijgen. Dat is sinds twee jaar is dat een vast bedrag terwijl het eerst inkomensafhankelijk was.
	We richten ons vooral op eenzaamheid, dit is ook meegenomen in de preventienota.
	Preventie zal altijd eerder iets voorkomen. Dit is fijn voor de betreffende inwoner, die is dan gelukkiger.

3. Resultaten enquête

Algemene vragen

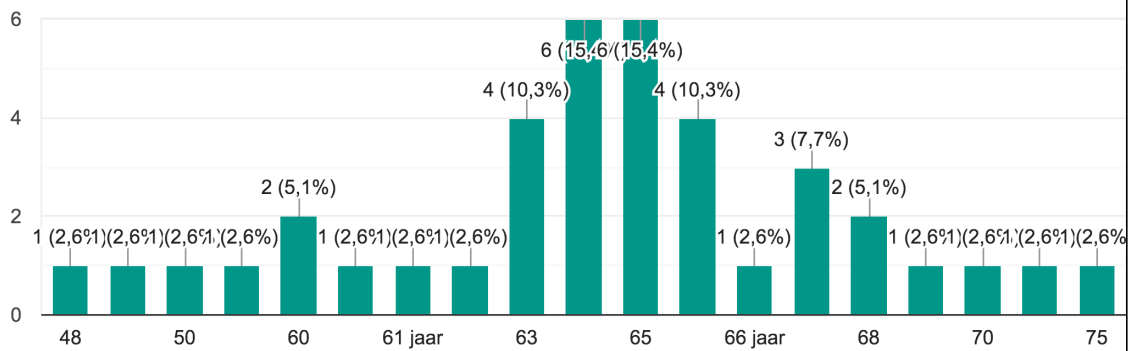
Wat is uw geslacht?

39 antwoorden

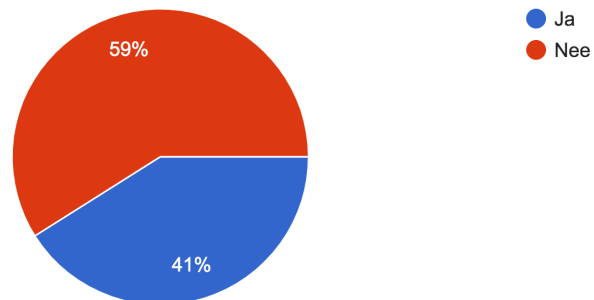
Wat is uw leeftijd?

39 antwoorden

Bent u gepensioneerd?

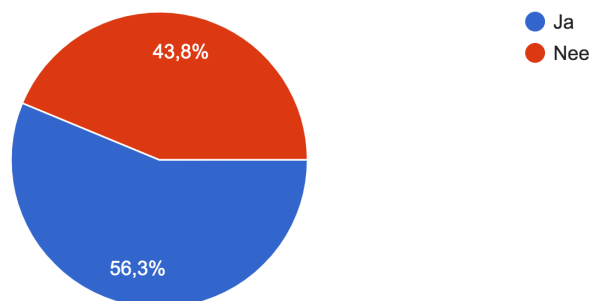
39 antwoorden

Gepensioneerden

Heeft u zich voorbereid op de derde levensfase

16 antwoorden

Hoe heeft u zich voorbereid?

Zelf goed overdacht en nodige stappen gezet.

Nagedacht of ik wilde doorwerken

Door gaandeweg minder uren te gaan werken.

Door voor pensionering op Windesheim met studenten te werken

Nadenken over tijdsbesteding; overleg met partner; afbouwen verantwoordelijkheden en werkdruk in laatste jaar voor pré-pensioen

Goed nagedacht over en actie genomen op nieuwe activiteiten

Door er voor te zorgen voldoende activiteiten te hebben om niet in het bekende zwarte gat te vallen. Ik ben voorzitter en zwemtrainer bij SVG De Tubanten. We hebben E-Bikes gekocht en fietsen/wandelen veel. Okk gaan we wat vaker weekendjes weg.

Meer tijd voor kleinkinderen, fietsen, wandelen.

Tuinieren, en leuke uitstapjes.

Ben vrijwilligerswerk gaan doen

Waarom heeft u zich niet voorbereid op de derde levensfase?

Genoeg te doen

Nog geen moment over nagedacht

Denk dat dat niet nodig is

Niet aan gedacht

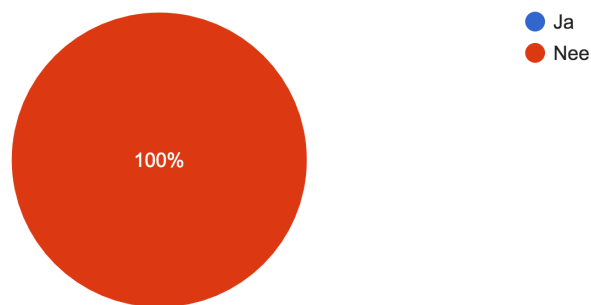
Zolang het goed met me gaat wil ik mijn tijd positief besteden. Bij mij regeert niet de angst voor wat komen kan.

Omdat ik dat niet nodig vond. Ik heb mij altijd heel goed zelf kunnen vermaken

Ik wist dat ik er enorm van zou gaan genieten. Ook heb ik een groot sociaal netwerk en veel hobby's. Een tijdje luieren leek me heerlijk.

Heeft u hulp gehad bij het voorbereiden op de derde levensfase?

9 antwoorden

Kunt u dit toelichten?

Ik kon hetzelf. Ik zou wel graag met andere lotgenoten praten

Omdat ik zeker was wat ik deed

Ik kon me prima zelf redden o.a. door gesprekken binnen mijn eigen netwerk.

Organisaties komen op mijn pad om iets voor hun te betekenen

Vanuit mijn vakgebied ben ik meer dan voldoende bekend met deze materie.

Geen algemene situatie ivm oudere partner

Ik ben profesional coache en weet uit mijn werkervaring hoe ik valkuilen kan voorkomen.

Tevens heb ik een echtgenote waar ik alle activiteiten samen mee uitvoer.

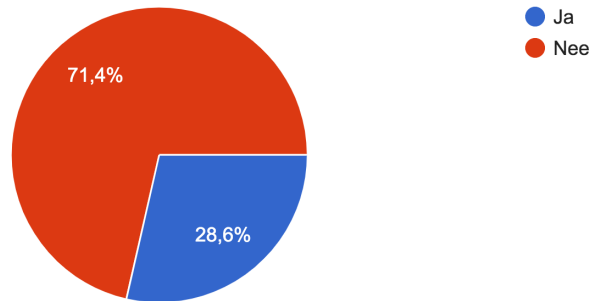
Na 40 jaar werken verheugde ik mij op de vrije tijd.

Zelf helemaal je tijd invullen,geen getres meer.

Was er voor mijn pensionering al over aan het nadenken

Als u het over zou mogen doen, zou u zich dan wel voorbereiden?

7 antwoorden

Kunt u dit toelichten?

Zie boven

Eigenlijk niet, waarschijnlijk komt dat omdat ik tot nu toe alles nog kan doen waar ik zin aan heb, ik sport nog volop en doe alles wat ik leuk vind.

Ik denk dat ik wel weet wat me te wachten stond. In mijn werkzame leven deed ik al veel vrijwilligerswerk wat ik nu ook doe. Dus ben ik volop bezig met van alles en nog wat

Ik heb er nooit aan gedacht

Ik kan geen goed argument bedenken om me daarop voor te bereiden.

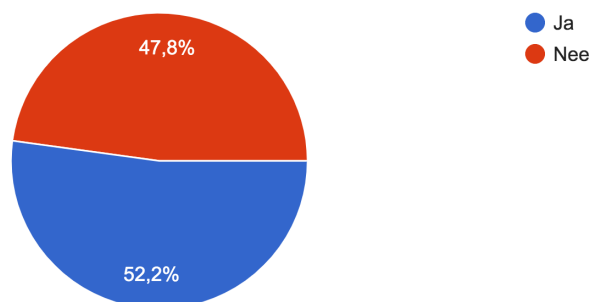
Zie antwoord eerder

Het is gegaan zoals ik dacht. Zie vorige vraag

Niet gepensioneerd

Bent u zich al aan het voorbereiden op de derde levensfase?

23 antwoorden

Wat doet u momenteel om uzelf voor te bereiden op de derde levensfase?

Kijken of de financiële zaken die ik geregeld heb op welk moment het meest gunstig zijn om te stoppen met werk. En plannen maken om af te bouwen.

Afbouwen carrière.

Plannen maken om huis geschikt te maken

Ik ben mij aan het oriënteren wat ik eventueel kan gaan doen na mijn pensioen

Me er vooral op verheugen!! Maar ook bedenken hoe ik het in kan vullen.

Afbouwregeling

Bedenken wat een leuke invulling is

Nadenken over verschillende opties en het bespreken met mijn partner

Heb plannen gemaakt om te klussen en hoop straks heerlijk te kunnen gaan vissen. We hopen straks wat vaker naar de kleinkinderen te kunnen. Veel fietsen en wandelen. En denk eraan om misschien hier en daar wat bij te klussen....bv..meer volleybal trainingen geven.

Vrijwilligers werk zoeken

Nadenken over hobby's, wonen, klussen in huis

werk minder en minder intensief zodat de overgang niet te groot zal zijn

Wat is de reden dat u zich nog niet voorbereid op de derde levensfase?

Duurt nog 20 jaar

Ben er totaal nog niet mee bezig met name ook omdat ik nog een eigen bedrijf heb en daar nog niet mee wil stoppen

Ik ben nog te jong.

Daar wil ik niet nog teveel over nadenken.

Ik ben niet van plan om voor mijn pensioen leeftijd te stoppen met werken dus ben ook nog niet bezig met de tijd daarna.

Nog niet aan toe gekomen

Ik denk dat ik daar nog tijd voor heb.

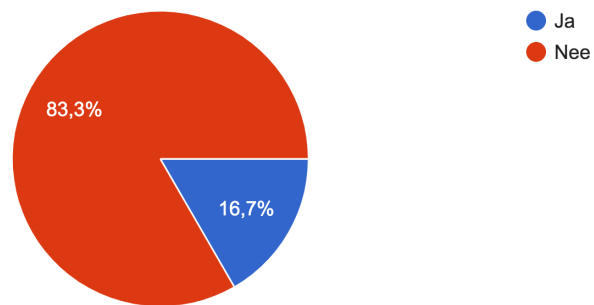
Nog niet met pensioen. Wil nog een paar jaar werken.

Vorbereiding vind ik niet nodig

Nog te jong

Ontvangt u hulp bij de voorbereiding op de derde levensfase?

12 antwoorden

Hoe ziet deze hulp eruit?

Belastingadviseur, mensen bande bank, collega's, ex-collega's die al met pensioen zijn.

Netwerk ondersteuning

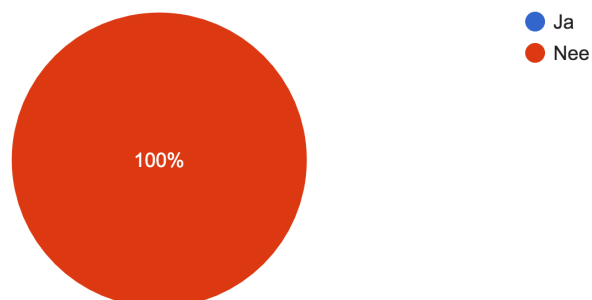
Is deze hulp voor u genoeg of zou u nog meer / andere hulp kunnen gebruiken?

2 antwoorden

Zou u graag hulp willen bij het voorbereiden op de derde levensfase?

10 antwoorden

Kunt u dit toelichten?

Vrienden/ familie en huidige werkgever hebben een positieve invloed op het proces. Plannen hebben voor wat komen gaat is belangrijk.

We overleggen dit samen met mijn vrouw en kinderen

Ik probeer het zo goed mogelijk zelf te doen

Ik kan dat prima zelf, ideeën genoeg

Ik heb zoveel mensen om

me heen waar ik leuke dingen mee kan doen

Is niet nodig. Ik weet waar ik de informatie die ik nodig heb kan vinden

Wat betreft m'n pensioen aanvraag word door m'n werkgever tot in detail geregeld....daar heb ik dus wel hulp bij gekregen. Als aanspreekpunt hebben wij binnen het bedrijf een consulent van mijn pensioenfonds.

Doe het liever zelf

Ik spreek hierover met vrienden, ik lees erover.

Ik kan me best zelf voorbereiden op mijn volgende levensfase

4. Voorbereiding focusgroep & interviews

Voorbereiding focusgroep

Wat is de aanleiding om focusgroepen te organiseren?

Afstudeeronderzoek naar de toekomst voorbereiding van ouderen in de derde levensfase en de rol die gemeenten hierin kunnen spelen.

Wat moeten de focusgroepen opleveren?

Een beeld van hoe de groep die nu zelf in de derde levensfase zit, kijkt naar deze fase, de voorbereiding, de wensen en behoeften, en de gedachten over of gemeenten hier een rol in kunnen spelen.

Wat wil je weten?

1. Hoe mensen de derde levensfase ervaren
2. Hebben zij zich bewust voorbereid
3. Als zij terugkijken, hadden ze het dan anders gedaan?
4. Weten zij nu meer dan wat ze toen wisten?
5. Hadden zij hier graag hulp bij willen hebben?
6. Vinden zij dat dit eigen verantwoordelijkheid is of dat gemeenten hierbij kunnen helpen?
7. Zijn zij geholpen door hun gemeente?

Hoofdvragen

1. Hoe ervaar je de derde levensfase?
2. Heb je je voorbereid en zo ja, Hoe? nee, waarom niet?
3. Welke rol zou de gemeente kunnen hebben in de voorbereiding op de derde levensfase?

Wat is je doel?

Mijn doel is om door deze focusgroep de wensen en behoeften van de doelgroep in kaart te brengen en mede op basis hiervan een goed adviesrapport te kunnen schrijven voor SDO - support en gemeenten.

Wie gaat wat met de resultaten van de focusgroepen doen?

Ik ga de resultaten verwerken en analyseren. De resultaten neem ik mee in mijn afstudeeronderzoek en in mijn scriptie. Deze wordt uiteindelijk geleverd aan SDO - support , gemeenten en andere belanghebbenden.

Hoeveel tijd en budget zijn beschikbaar voor de focusgroepen?

Er is veel tijd beschikbaar aangezien ik het zelf in kan plannen, tot nu toe is er geen budget beschikbaar. Echter is dit ook niet nodig.

Wat is het onderwerp van deze focusgroep?

Het hoofdonderwerp is ' de derde levensfase'. Een subonderwerp is de rol van de gemeenten hierin.

Welke informatie willen we hebben?

Ik wil graag weten hoe mensen kijken naar de derde levensfase en vooral hoe hun voorbereiding is gegaan. Daarnaast wil ik weten hoe zij kijken naar een begeleidende rol van de gemeente ter voorbereiding hierop.

Hoe willen we de informatie gebruiken?

Deze info wil ik gebruiken om een deelvraag van mijn afstudeeronderzoek te beantwoorden. Deze draagt bij aan het uiteindelijke advies en is dus deel van mijn scriptie.

Mail gemeenten

Beste,

Mijn naam is Jeske Roerink en op het moment doe ik een afstudeeronderzoek voor SDO - support. Mijn afstudeeronderzoek gaat over toekomst voorbereiding van ouderen die de derde levensfase ingaan en hoe gemeenten hier een rol in kunnen spelen.

Voor dit onderzoek wil ik graag weten hoe verschillende gemeenten beleidsmatig omgaan met dit onderwerp. Om dit te weten te komen zou ik graag met u in gesprek gaan.

Dit gesprek zou ik graag online willen houden en dit zal ongeveer een half uurtje tot drie kwartier duren. Er zijn een aantal dingen die ik graag wil weten:

- Is dit onderwerp bekend binnen de gemeente?
- Wat zijn belangrijke onderwerpen rondom de doelgroep ouderen binnen de gemeente?
- Is het onderwerp toekomst voorbereiding meegenomen in het beleidsplan?
- Zo ja/nee, waarom wel/niet?
- Zo ja, hoe wordt dit uitgevoerd?
- Zijn er al succesvolle projecten/ voorzieningen omtrent dit onderwerp binnen de gemeente?

Met de antwoorden op deze vragen kan ik een deelvraag van mijn onderzoek beantwoorden en daarmee dragen deze bij aan het uiteindelijke advies wat ik ga schrijven. Het eindadvies van mijn onderzoek is deels ook een advies richting gemeenten over hoe zij een rol kunnen spelen in de toekomst voorbereiding van ouderen. Het gehele onderzoek wordt in co - creatie met ouderen uitgevoerd om zo de wensen en behoefte van deze doelgroep helder te krijgen. Vanuit deze wensen en behoeften wordt het advies geschreven. Na afloop van mijn onderzoek deel ik ook graag het eindresultaat met u.

Met vriendelijke groet,

Jeske Roerink

Mail focusgroep

Geachte lezer,

Voordat ik de mail begin zal ik me even kort voorstellen!

Mijn naam is Jeske Roerink. Ik ben vierdejaars student toegepaste gerontologie, 20 jaar oud en ik woon in Enschede. (Toegepaste gerontologie gaat over het design en de innovatie van leeftijdsvriendelijke diensten en producten)

Op het moment ben ik bezig met een afstudeeronderzoek naar toekomst voorbereiding van ouderen in de derde levensfase en de rol die gemeenten hierin kunnen spelen. Voor dit onderzoek wil ik graag weten waar de wensen en behoeften liggen van de doelgroep en hoe zij kijken naar een eventuele rol van gemeenten. Om dit te weten te komen wil ik graag een focusgroep houden. Deze wil ik graag online houden. Dit om het voor iedereen minder tijdrovend te maken en het zo makkelijker is om een geschikt moment te vinden.

Tijdens deze focusgroep zou ik graag in gesprek willen gaan met +/- 6 mensen die net aan deze fase beginnen of er al in zitten. Voor de derde levensfase zijn verschillende definities. Als ik praat over de derde levensfase bedoel ik het volgende: **de fase waar mensen in zitten tussen pensionering en de intrede van kwetsbaarheid en zorgafhankelijkheid**. Deze fase kan voor iedereen op een andere leeftijd beginnen en eindigen. Daarom is het ook niet leeftijdsgebonden. Omdat ik toch een aantal kaders moet geven, wil ik voor de focusgroep graag mensen spreken tussen de 55 en 80 die van zichzelf vinden dat zij in deze fase van hun leven zitten.

De focusgroep wordt dus online gehouden via Teams of Zoom. Verdere informatie hierover volgt. In +/- 2 uurtjes wil ik graag van elke deelnemer zijn/haar ideeën of gedachten te weten komen over de derde levensfase, hoe kan je je hier op voorbereiden, kunnen gemeenten hierbij helpen, waar liggen de wensen en behoeften? De focusgroep wil ik graag houden op **15 november, van 10.00- 12.00 uur**.

Lijkt het u leuk om je ideeën over dit onderwerp te delen en hierover in gesprek te gaan met anderen? Stuur dan een mail naar jeskerorink@gmail.com. Mocht er nou nog iets niet helemaal duidelijk zijn of als u nog meer informatie wilt, dan kunt u mij ook altijd even een mailtje sturen.

Ik hoop een aantal van u binnenkort te spreken.

Met vriendelijke groet,

5. Gespreksnotities Critical Friends

Format gespreksnotitie Critical Friend

Gegevens in te vullen door student (student draagt zelf zorg voor voldoende exemplaren).

Studentgegevens

Studentnummer	: S1130279
Naam	: Jeske
Jaar instroming	: 2018
Voltijd of deeltijd	: Voltijd
Titel afstudeeropdracht	: Voorbereiding derde levensfase en de rol van gemeenten
Naam praktijkinstelling/opdrachtgever	: SDO - Support

Naam Critical friend 2 - oudere

Naam	: Jacques Becht
Functie / groep / leeftijd	:
E-mailadres	: jabecht@gmail.com
Telefoonnummer	:
Reden keuze	: Met Jacques heb ik in het 2e jaar in de KLG gezeten. Ik heb met hem altijd hele leuke en mooie gesprekken gehad. Jacques is taaltechnisch heel vaardig en is nog steeds actief binnen en buiten Windesheim met onderwerpen over veroudering. Daarnaast hebben wij een hele goede klik en vond ik dit een mooie kans om weer met hem samen te mogen werken.

Gespreksnotitie Critical friend 2

Datum overleg	27-10-2021
Algemene feedback	In de formulering van bepaalde zinnen zit nog verbetering. Over het algemeen goed bezig!
Feedback over onderwerp	Waarom moet ik mij voorbereiden op de toekomst? Wat is het belang hiervan? Dit goed duidelijk maken in het onderzoek. Verder mooi onderwerp. Laat ook aan gemeenten zien waarom het voor hun van belang is een rol te spelen in de voorbereidingsfase.
Feedback over methoden en technieken	Focusgroep is een goed idee omdat je dan in co-creatie werkt. Bij deelvraag 4 niet alleen literatuur gebruiken maar ook hierover in gesprek gaan met gemeenten die al bezig zijn met dit onderwerp. Ga ook eens kijken wat ze bij pensioencursussen doen. Er is al goed voorbereid op de interviews met gemeenten en de focusgroep.
Feedback over positionering van afstudeeropdracht binnen het werkveld (onderwijs, beleid, markt, doelgroep)	Een andere doelgroep bevragen. De doelgroep die nog voor de derde levensfase zit en vraag of zij hier al mee bezig zijn. Doe dit in de vorm van een enquête zodat je veel mensen kan bevragen.

<p>Afspraken</p>	<p>Jacques wil mijn notulist zijn bij de focusgroep. Voor nu is afgesproken elkaar voor de focusgroep nog fysiek te zien om deze voor te bereiden en over het verdere verloop te praten. Verder spreken wij elkaar meer dan alleen de twee gesprekken die voor de critical friend gepland staan. Ik neem de feedback die ik krijg mee en naderhand bespreken wij de gang van zaken weer en komt er weer feedback die ik dan vervolgens weer kan verwerken. Zo neem ik Jacques in het gehele proces mee. Door dit te doen heb ik constant iemand met nieuwe ideeën, tips of aandachtspunten waardoor de kwaliteit van het uiteindelijke advies naar verwachting omhoog gaat.</p>
<p>Handtekeningen voor akkoord</p>	<p style="text-align: center;"> </p> <p>Student:</p> <p>Critical friend:</p>

Format gespreksnotitie Critical Friend

Gegevens in te vullen door student (student draagt zelf zorg voor voldoende exemplaren).

Studentgegevens

Studentnummer	: S1130279
Naam	: Jeske Roerink
Jaar instroming	: 2018
Voltijd of deeltijd	: Voltijd
Titel afstudeeropdracht	: Gemeentelijke rol in de voorbereiding op de derde levensfase
Naam praktijkinstelling/opdrachtgever	: SDO - Support

Naam Critical Friend 1 – professional

Naam	: Jacques Becht
Organisatie	:
Functie	:
E-mailadres	: jabecht@gmail.com
Telefoonnummer 06 23457318	:
Reden keuze	:

Gespreksnotitie Critical Friend 1

Datum overleg	
Algemene feedback	Ik heb het adviesdocument gelezen en van commentaar voorzien. We hebben er telefonisch met elkaar over gesproken, omdat ik volledig was gevloerd door Corona. Daarnaast zat ik in het <u>beoordelingspaneel</u> bij de presentatie en verdediging van 13 januari j.l waarbij mijn commentaar en feedback door het hele panel werd gedeeld.
Feedback over onderwerp	Mijn feedback ging over de vraag of gemeenten überhaupt een rol hebben bij de voorbereiding op het leven in de 3 ^e levensfase en of de burgers daar wel mee bezig zijn.
Feedback over methoden en technieken	Ik was notulist bij de bijeenkomst van de focusgroep en heb na afloop kort met Jeske teruggeblikt op het verloop daarvan.
Feedback over positionering van afstudeeropdracht binnen het werkveld (onderwijs, beleid, markt, doelgroep)	
Afspraken	
Handtekeningen voor akkoord	Student: Critical friend:

Afspraken	
Handtekeningen voor akkoord	Student: Critical friend:

Notitie: bovenstaande afbeelding met handtekening geldt voor beide documenten. Het was in het eerste document niet gelukt om de handtekening in te scannen.

Format gespreksnotitie Critical Friend

Gegevens in te vullen door student (student draagt zelf zorg voor voldoende exemplaren).

Studentgegevens

Studentnummer	: 51130279
Naam	: Jeske Roerink
Jaar instroming	: 2018
Voltijd of deeltijd	: Voltijd
Titel afstudeeropdracht	: Rol van gemeenten in de voorbereiding op 3e levensfase
Naam praktijkinstelling/opdrachtgever	: SDO - support

Naam Critical Friend 1 - professional

Naam	: Herma Scholten
Organisatie	: Gemeente Enschede
Functie	: Projectleider "Banen in de zorg"
E-mailadres	: h.scholten@enschede.nl
Telefoonnummer	: 06-12760809
Reden keuze	: Veel contact gehad met Herma tijdens mijn stage in het 3e jaar. Wij hebben het samen heel leuk gehad en ik heb veel van haar geleerd. Herma heeft een heel groot netwerk, heeft veel kennis en ervaring en is op sommige vlakken ook betrokken bij dit onderwerp.

Gespreksnotitie Critical Friend 1

Datum overleg	24-11-2021
Algemene feedback	Verder zoeken naar relevantie studies en de mogelijkheden niet beperken tot gemeenten, ook welzijnsorganisaties of zorgverzekeraars kunnen misschien een rol spelen.
Feedback over onderwerp	Heel nuttig, de mensen worden ouder, komen minder middelen, druk op de zorg. Individualisering van samenleving dus is het heel belangrijk dat er aandacht is voor een goede derde levensfase. Preventie is ook een belangrijk onderwerp. Dit kan voorkomen dat er een sociaal isolement komt. Er moet eerderesignaleerd worden wat de oorzaak is.
Feedback over methoden en technieken	Meer literatuurstudies, methoden verder prima maar doe nog een aantal diepteinterviews met welzijnsorganisaties of zorgverzekeraars.

<p>Feedback over positionering van afstudeeropdracht binnen het werkveld (onderwijs, beleid, markt, doelgroep)</p>	<p>Mensen kunnen zelf ook heel veel doen maar kijk ook naar praktische zin, kijk ook naar zorgverzekeraars en welzijn. Ga kijken of je mensen evt een beloning kan geven als zij vroege aanpassingen doen in hun huis. Dit kan vanuit een gemeente die samenwerkt met verschillende organisaties. Focus je ook op de rol die mensen zelf hebben.</p>
<p>Afspraken</p>	<p>Herma heeft een aantal contactpersonen met gegevens doorgestuurd. Hier gesprekken mee inplannen en kijken hoe zij denken over dit onderwerp.</p>
<p>Handtekeningen voor akkoord</p>	<p>Student</p> <p>Critical friend: </p>

Format gespreksnotitie Critical Friend

Gegevens in te vullen door student (student draagt zelf zorg voor voldoende exemplaren).

Studentgegevens

Studentnummer	: 51130279
Naam	: Jeske Roerink
Jaar instroming	: 2018
Voltijd of deeltijd	: voltijd
Titel afstudeeropdracht	: Gemeentelijke rol in de voorbereiding op de derde levensfase
Naam praktijkinstelling/opdrachtgever	: SDO - Support

Naam Critical Friend 1 – professional

Naam	: Herma Scholten
Organisatie	: Gemeente Enschede
Functie	: Projectleider
E-mailadres	: h.scholten@enschede.nl
Telefoonnummer	: 06 12660809
Reden keuze	: voormalig <u>stagebeleider</u>

Gespreksnotitie Critical Friend 1

Datum overleg	5 januari 2022
Algemene feedback	Ondanks moeilijke (corona) omstandigheden is Jeske gemotiveerd aan het werk met dit onderwerp. Ze is enthousiast en wil een praktische bijdrage leveren.
Feedback over onderwerp	Het onderwerp is zeker relevant. De toenemende vergrijzing, de problemen op de arbeidsmarkt en de woningmarkt vragen om een goed inzicht in de wensen en behoeften van ouderen.
Feedback over methoden en technieken	Jeske heeft een uitgebreide <u>literatuur studie</u> gedaan. Wellicht had ze in de interviews nog meer gebruik kunnen maken van de verworven inzichten.
Feedback over positionering van afstudeeropdracht binnen het werkveld (onderwijs, beleid, markt, doelgroep)	De afstudeeropdracht is zeker relevant voor gemeenten. Maar ook beroepsopleidingen moeten rekening houden met de grote groep ouderen. Dat geldt ook voor bijv. welzijn, wonen en recreëren. Ouderen worden een dominante groep in de (toekomstige) samenleving waar nog niet altijd voldoende rekening mee wordt gehouden. Ook gebruik maken van de potentie en de talenten die in deze doelgroep zitten.
Afspraken	De tekst op onderdelen aanpassen.
Handtekeningen voor akkoord	Student: Critical friend:

6. Notitie feedbackgesprek opdrachtgever

Format feedbackgesprek opdrachtgever (eerste gesprek)

Een student van de opleiding Toegepaste Gerontologie is bezig met een adviesopdracht binnen uw organisatie. Wij horen graag van u hoe u het functioneren van de betreffende student ervaart. Wij hechten veel waarde aan uw mening.

Naam student	Jeske Roerink
Studentnummer	51130279
Naam en functie praktijkbegeleider	Lissa Assink Projectcoördinator Sociaal Domein
Titel beroepsproduct	Advies Leeftijdsvriendelijke Dienst TG-ALDxxx021
Datum	11-11-2021

Wat vindt u van het plan van aanpak dat de student heeft opgeleverd?

Een helder en duidelijk omschreven plan van aanpak.

Wat vindt u van de haalbaarheid van het plan dat de student heeft opgeleverd?

Het doel dat SDO Support gemeenten kan adviseren, moet zeker haalbaar zijn aan de hand van het plan van aanpak. Uitdaging is om het niet groter te maken dan het is.

Wat vindt u van de totstandkoming van het plan en de rol die de student daarin genomen heeft? (Denk hierbij onder andere aan het door de student doorlopen proces, en de manier van co-creatie/ samenwerking met anderen als onderdeel van dit proces)

Ik denk dat het waardevol is dat er een critical friend betrokken is. Jeske neemt verder een proactieve houding in.

Wat vindt u van de beroepshouding die de student heeft laten zien gedurende de totstandkoming van het plan? (Denk hierbij onder andere aan manier van functioneren in de beroepspraktijk, mate van reflectie op het eigen functioneren, mate van sturing van het eigen ontwikkelproces, bezit van onderzoekende houding)

Jeske stelt zich professioneel op, is proactief en zelfstandig. Dat maakt echter wel dat ze soms vergeet dat ze om hulp kan vragen.

Heeft u nog overige opmerkingen met betrekking tot het functioneren van/ de samenwerking met de betreffende student?

Jeske doet het erg goed!

Naam, datum, handtekening
student

Naam, datum, handtekening
praktijkbegeleider

Lissa Assink, 11-11-2021

Format feedbackgesprek opdrachtgever

Afgelopen periode heeft een student van de opleiding Toegepaste Gerontologie een adviesopdracht uitgevoerd binnen uw organisatie. Wij horen graag van u hoe u op het functioneren van de betreffende student terugkijkt. Wij hechten veel waarde aan uw mening.

Naam student	Jeske Roerink
Studentnummer	S1130279
Naam en functie praktijkbegeleider	Lissa Assink Projectcoördinator Sociaal Domein
Titel beroepsproduct	Advies Leeftijdsvriendelijke Dienst TG-ALDixx021
Datum	19-01-2022

Wat vindt u van de bruikbaarheid van het beroepsproduct dat de student heeft opgeleverd?

Jeske heeft een bruikbaar plan opgesteld waar wij als bedrijf zeker mee aan de slag kunnen.

Wat vindt u van de haalbaarheid van het beroepsproduct dat de student heeft opgeleverd?

We kunnen met Jeske's adviezen richting gemeenten het gesprek aangaan. Samen met gemeenten kunnen we dan kijken hoe zij concreet acties kunnen uitvoeren, aangezien dit ook weer per gemeente verschilt. Door het onderzoek hebben we handvatten gekregen. We kunnen hier dus zeker iets mee.

Wat vindt u van de totstandkoming van het beroepsproduct en de rol die de student daarin genomen heeft? (Denk hierbij onder andere aan het door de student doorlopen proces, en de manier van co-creatie/ samenwerking met anderen als onderdeel van dit proces)

Ik heb niet heel veel van de critical friend meegekregen, maar Jeske geeft aan dat dit zeker helpt. Het lijkt me dan ook waardevol dat deze persoon betrokken is.

Wat vindt u van de beroepshouding die de student heeft laten zien gedurende de totstandkoming van het beroepsproduct? (Denk hierbij onder andere aan manier van functioneren in de beroepspraktijk, mate van reflectie op het eigen functioneren, mate van sturing van het eigen ontwikkelproces, bezit van onderzoekende houding)

Jeske heeft zich gedurende het onderzoek professioneel opgesteld. Hulp vragen schoot er nog wel eens bij in, maar dat is de afgelopen weken wel veranderd. Jeske is hier actiever in geworden.

Heeft u nog overige opmerkingen met betrekking tot het functioneren van/ de samenwerking met de betreffende student?

Wij zijn blij dat Jeske de afgelopen maanden bij ons is geweest! Naast dat ze een mooi plan heeft opgeleverd, heeft ze ons ook op andere manieren ondersteund en dat was heel waardevol.

Naam, datum, handtekening
student

Naam, datum, handtekening
praktijkbegeleider

Lissa Assink, 19-01-2022

